CONSTITVCIONS DEL ESTVDI GENERAL DE LA INSIGNE CIVTAT DE VALENCIA.

EN VALENCIA,

Estampades en casa de Ioan Batiste Marçal
Impressor de la dita Ciutat,
junt a Sant Marti,
M DC XXIX.

VI y reconoci las preſentes Conſtituciones: y me parece q̄ no ay en ellas coſa contra nueſtra Fe ſagrada, ni contra buenas coſtumbres: antes bien hallo coſas muy conuenientes a la buena inſtruccion y educacion de los eſtudiãtes, y reformacion de la inſigne Vniuerſidad de Valencia. Y aſsi juzgo y ſiento que ſe deuen imprimir.

El Doctor don Francisco Lopez de Mendoça.

EN nom de la Santisima Trinitat Pare, Fill, e Sant espirit, e de la gloriosissima Verge Maria mare de Deu, e aduocada nostra, e de tots los Sāts de Parais Anno à natiuit. Domini millesimo sexcentesimo vndecimo, die vero intitulato vndecimo mensis Maii, los senyors Melchior Esllaua olim Cruylles Generos, Tomas Buix Ciutada, y comendatari de Racional, Scipio Roca Generos, Bernardino Martinez de Salzedo, Vicent Benet Vallaclo𝔦g, y Baltasar Dalp Ciutadans, Iurats de la insigne ciutat de Valencia, lo Doctor Iuan Lluis Fababuix Canonge de la Seu de Valencia, lo Doctor don Francisco Lopez de Mendoça Canonge y Canceller de la vniuersitat de dita Ciutat, lo Doctor don Cristofol Frigola Dega y Canonge de dita Seu, y Rector del estudi general de dita Ciutat; micer Iaume Margarit, micer Iuan Batiste Olginat, micer Guillem Ramon Mora de Almenar, y micer Gaspar Tarrega Aduocats de dita Ciutat, Miquel Geroni Pauesi Sindic, Vicent Mateu notari en lloc del Escriuà dels dits senyors Iurats e Cōsell de dita ciutat ajustats en la cambra de consell secret. Com entre les perfeccions per les quals los homens son auentajats no solament a les creatures que no tenen juhi de raho, pero a algunes que gozen de aquell, sien les humanes sciencies, per medi de les quals se ha de alcançar la conexença de la veritat e dels secrets de naturalea, axi de les criatures inferiors, com dels cels e influencia dels Planetes· pera que entes lo orde que en lo concert del mon ses tengut, lloem al criador de aquell, lo qual ha donat virtut a les plantes de la terra, e als homens sciencia pera que per medi de aquelles e de altres remeys medicinassen lo cos dels homens de la malaltia, e ho restituissen a la salut. Son tambe medi pera la pacifica comunicacio de la humana republica e policia, mostrant com los homens se han de tractar en aquella, instituint lleys, sense les quals les republiques nos poden sustentar, e donen forma pera alcançar les virtuts e fugir los vicis, e saber als lauis pera dellurar la republica dels grans perills e opresions, y pera dilatar los Regnes e Imperis. Per les quals coses los Gentils q̄ no tenien la conexença que los Christians per la Fè alcançam, portaren rao particular conte en aumentar lo exercici de les sciencies y en les sues republiques dedicaren vniuersitats y escoles generals ahon concorreguessen los homens a llegirles y apendreles, com se mostra per les histories axi humanes com sagrades. Y si aquestos ab justa causa procuraren de ordenar les sues republiques, ab major raho estan obli-

gats los Christians, hauentlos Deu comunicat la sciencia de Theologia y Escriptura sagrada, per la qual tenim noticia del secret que per les humanes sciencies nos pot alcãçar, nos le seruex de aquelles com a senyora, hi os mostra com se ha de reformar la conciencia, e alcançar la gloria, y defesar la religio Christiana no solament dels infels, pero dels rabiosos e abominables hererges. Per tant considerant los desus dits la merce que Deu nos ha fet en aquesta insigne Ciutat y Regne de Valencia ab lo aument q̃ ha donat a la florentissima Vniuersitat e escoles generals que en aquella estan fundades, axi per lo gran nom e autoritat que te en los Regnes estranys, per les plantes que desta Vniuersitat se han pres, e florexen en altres Vniuersitats, com tambe per lo gran fruyt que fins huy se ha donat destes escoles, y esperam en lo Senyor ques donara ha paregut que era be mirar per lo bon regiment, conseruacio e aument de aquella; e que los estatuts e ordinacions fetes per sos antepassats, per la varietat e successio del temps se deurien millorar, hauent consultat ab persones doctes e de sciencia y consciencia, e presa informacio de persones que tenien noticia y experiencia del regiment de altres Vniuersitats, hauent tengut diuersos coloquis y parlaments, e feta conuocacio per als presents dia e hora, per Miquel Llazer verguer dels dits senyors Iurats, per la qual apar hauer conuocat a tots los desus dits senyors Iurats, comendatari de Racional, Canonges, Canceller, Rector, Aduocats, Sindic, y Escriua, per a les coses dauall escrites: Reuocant e annullant primerament qualseuol altres constitucions e ordinacions en benefici de dita Vniuersitat fins huy prouehides y fetes, ara de nou feren e prouehiren les constitucions e ordinacions seguents.

Cap. I. Del Rector.

1 PRIMERAMENT, per quant conue que tots los Doctors, Mestres, Licenciats, Bachillers, Estudiants, tinguen lo degut respecte al Rector, principalment en los actes publics, se ordena que si algu dels sobredits li parlara ab desacato, encara que pretenga algun agrauı, encorrega si es estudiant, en pena corporal y pecuniaria, a arbitre del Rector, y si sera Doctor, o Mestre, en pecuniaria, a arbitre del Rector.

2 ITEM, si algunes conclusions publiques, particulars, o generals se hauran de sustentar, se ordena no puguen ser afixades a les portes del Estudi, ni en alguna altra part de aquell, sens que sien primer fermades per lo Rector.

Y lo

Y lo mateix se estatueix de qualsseuol papers en que haja oracio, versos, o altra cosa escrita pera qualseuol efecte sots pena de vint sous, dels quals la mitat sera peral acusador, y la mitat perals pobres estudiants. encarregant al vedell sia solicit en regonexer si hi haura algun paper dels dits sense ferma del Rector; y procure saber de qui es, pera ques execute la pena.

3 ITEM, si algu voldra recitar alguna oracio, sia obligat embiarla al Rector, encara que sia pera començar a llegir la sua catedra, sots pena que no se li done lloc en lo estudi pera recitar dita oracio: pera que veja lo Rector si conte algun error, o paraules escandaloses, o perjudicials, y les atalle. Y si apres de vista per lo Rector, ajustara alguna cosa perjudicial, o infamatoria, sia castigat segons lo que haura anyadit, y perjuhi que allo contindra, y qualitat de la persona, a arbitre del Rector.

4 ITEM, perque conue sia lo Rector en tot y per tot autorizat en qualseuol lloc, se estatueix, que tostemps que lo Rector anira al soterrar de algun Doctor, o Meste desta Vniuersitat, tots los Doctors y Mestres de la mateixa facultat del defunt, sino tindran just impediment, lo hajen de acompanyar, y exortar a sos dexebles que juntament lo acompanyen.

5 ITEM encarregam molt en particular la conciencia del Rector, que velant com deu sobre les escoles y benefici dels estudiants, si entendra que junt al estudi y en sos contorns hi haura algunes cases ruyns y escandaloses, o de joc, o de dones errades, procure ab molta diligencia sien llançades de alli en altres parts molt apartades del estudi, implorant, si sera menester, lo auxili de la Iusticia e Audiencia Real.

Cap. II. Del Vicerector.

PER quant sera de molta vtilitat, que o lo Rector, o lo Vicerector asistixca continuament en lo estudi, y visite les aules, pera veure si los mestres y catedratics cumplixen ab ses obligacions, y lo que conue a la modestia dels estudiants, estatuim, que no volent lo Rector viure en la casa del estudi, haja de habitar en aquella lo Vicerector nomenat, tot lo trienni de son ofici. Lo qual volem que haja de ser Doctor en Theologia per esta Vniuersitat, y que en ausencia del Rector succehixca en lo mateix lloc y preminencies, y se li guarde tot respecte, y puga fer y faça tot lo que per los presents estatuts esta concedit al Rector.

Cap III. De la matricula.

1 COM sia cosa molt justa y necessaria que tots los que residixen en la present vniuersitat, regoneguen per superior al Rector de aquella, y eltiguen al orde que per aquell se donara; se estatueix y ordena, que tots los Doctors, e mestres, catedratics, y estudiantes en Dialectica, Llogica, Philosophia, Medicina, Lleys, Canones, y Theologia, se hajen de matricular cascun any dende la festa del glorios S. Lluc fins lo primer dia de Noembre immediate seguent. Y pera aço presentar se han dauant lo Rector y los que seran majors de catorze anys, juraran de obehir al Rector in omnibus licitis et honestis, declarant no ser haguts per perjurs, sino quant no obehiran en les coses que lo Rector manara sub pœna præstiti juramenti (la qual se encarrega al Rector que no interpose sino en coses graues y necessaries) y los menors de catorze anys juraran quant los tindran complits. Y pagaran per dita matricula sis diners cascu, excepto los pobres, dels quals los tres rebra lo Rector, y los tres lo Escriuà, per lo treball de escriure, portar, y custodir lo libre de dita matricula.

2 ITEM, volem e ordenam, que los que no seran atrobats en lo libre de dita matricula, ni gozen dels priuilegis de la vniuersitat, ni l's valguen los cursos; ni lo Rector los puga admetre a examen pera ningun grau, que no li conste ab certificatoria treta del llibre de matricula y folio en que aquella esta escrita y continuada: ni lo Escriuà puga despachar certificatoria de cursos alguns, que no sia per lo llibre de la matricula, y ab proua de testimonis de com han vist continuar les lliçons de les facultats que voldra prouar: sots decret de nullitat.

Cap. IIII. Dels catedratics in genere.

1 PRIMERAMENT se ordena, q̃ los que han de ser catedratics, o examinadors, o voldran tenir algun carrec en esta vniuersitat, sien graduats, o encorporats en ella, en esta forma: q̃ pera catedratics de Theologia, Canones, Lleys, o Medicina, sien Doctors en estes sciencies, pera Llogica, Philosophia natural, o moral, sien Mestres en Arts, pera la Astrologia, Matematiques, Retorica, y llengues, sien Bachillers en Arts.

2 ITEM, que los catedratics de Theologia, Canones, Lleys, Medicina, Phi-

Philosophia moral, Metaphysica, Mathematiques, e llengues, hajen de començar les lectures tres o quatre dies apres de la festa de S. Lluc, y continuar aquelles fins la festa de S. Ioan de Iuny, llegint tots los dies no feriats que apres se senyalaran: y axi ordenam, que ningu puga cobrar la apoca de son salari sens la relacio del Apuntador, en ques declare si haura faltat en sa lectura; la qual haja de fermar lo Rector.

3 ITEM, se ordena que cascun catedratic llegea en la sua hora dendel principi, y de qualseuol manera que haja començat la lliço, ara sia al principi, ara al fi de la sua hora, en tocant la seguent acabe la lliço puntualment, sens passar auant, ni pendre de aquella, per los inconuenients ques porien seguir del contrari: sots pena de deu sous per cada vegada que algun catedratic se quexara que li han ocupat part de la sua hora, aplicadora a la confraria dels pobres estudiants.

4 ITEM, que los que hauran de llegir com a substituits, en absencia, o enfermetat, o altre just impediment de algu dels catedratics desta Vniuersitat, sien Doctors, o Mestres, o incorporats per aquella en la facultat que hauran de llegir: ab que si lo substitut haura de llegir deu dies, lo pose lo catedratic: y si mes dies, sia ab aprouacio del Rector. y si haura de passar de dos mesos, ab llicencia dels senyors Iurats, y no de altra manera. Y si lo catedratic no nomenara lo substitut dins dos dies, lo nomene lo Rector, o los senyors Iurats, per lo temps y en la forma dita.

5 ITEM, perque ab diuerses lectures nos perturben los estudiants, se ordena, que de S. Lluc a S. Iuan (que es lo temps dels catedratics ordinaris) ningu puga llegir dins lo estudi, ni fora de aquell, a les hores dels catedratics: pero de S. Ioan a S. Lluc podran llegir ab llicencia del Rector la materia y a la hora que aquell senyalara, ab tal que no sia la que algu dels catedratics voldra, o haura de llegir de la festa de S. Lluc seguent en auant. Axi mateix podra lo Rector donar llicencia a algun Doctor pera que puga llegir alguna lliço dende S. Lluc a S. Iuan, ab que no se encontre en hora de algu dels catedratics, ni la materia que algu de aquells o llig en aquell any, o te intencio de llegir en lo seguent.

6 ITEM, se estatueix y ordena, que ningu puga tenir en la present vniuersitat dos catedres en proprietat, ni la vna en proprietat, y la altra en substitucio

cio y comanda: e axi mateix que durant lo temps de les lectures, ningu puga llegir altra lliço que la de la sua catedra, sino fos ab llicencia del Rector, a la disposicio y conciencia del qual se remet veure lo que en tal cas sera major benefici dels estudiants. Lo qual manam se observe, sots pena de perdre aquell any la mitat del salari de la sua catedra, la qual ex nunc aplicam a la confraria dels pobres estudiants.

Cap. V. De les catedres e lliçõs de Theologia.

1 PRIMERAMENT se ordena, que cada any y apres de la festa de S. Iuan quant hauran acabat de llegir los catedratics de Theologia, los convoque y junte lo Rector, y sapia de aquells quina materia tenen intēcio de llegir en lo any seguent, començant per lo mes antic catedratic, y los demes ordine antiquitatis: pera que oyts aquells, se concerten en llegir les lectures que seran pera major profit y vtilitat dels estudiants, y tinguen comoditat de poderles prouehir en lo temps de les vacacions: y pera lleuar los abusos e inconuenients que solen succehir, volent ser alguns catedratics molt llarcs y prolixos, llegint en dos o mes anys la materia ques pot acabar en vn any, y altres que per voler ser molt breus y concisos, no sols no poden llegir tot lo que es necessari y propi adaquella materia, pero encara per abreuiar, dexen de llegir les lliçons viua voce, y les dicten ab gran pressa paraula per paraula: se encarrega la conciencia del Rector pera que cascun any ordene y acomane als catedratics que tinguen particular cuydado en no acurtar ni allargar ses lectures mes temps del que sera necessari a major profit y vtilitat de sos dexebles. Y que axi mateix se informe, inquirixca, y regonega si alguns catedratics faran lo contrari; no permetent ni donant lloc a que dicten a pressa sens llegir la lliço viua voce, ni que mezclen questions inutils y de altres sciencies.

2 ITEM se ordena, q̄ los catedratics de S. Tomas lligquen per lo orde de les questions q̄ proposa lo Sant, declarāt en cada article la doctrina de aquell, proposant los fonamēts q̄ ell alli enseña pera fundar sa doctrina, y apres les cōclusions y rahons ab que la proua. perq̄ de altra manera nis llig, ni declara be la doctrina del Sāt. Declarada la qual, en los articles que y haura dificultats, les proposaran los catedratics, y les questions y cōtrouersies q̄ seran teologiques y propies de aq̄ll lloc y article, referint les opiniōs y argumēts dels altres Doctors, y resoluēt la q̄ se haura de seguir, respōdran als argumēts contraris.

ITEM,

3 ITEM se estatueix, que ningun catedratic de Theologia puga llegir ni a la fi, ni en lo discurs del any, de la materia que llig aquell any en la Vniuersitat, lliço alguna fora del estudi, ni dins lo estudi dos lliçons, encara que sia la vna a la sua propia hora, y laltra a hora que nos encontre ab ningun catedratic: perque no conue a la autoritat ni dignitat de la Theologia, y es dany dels estudiants, y cont altres inconuenients. Y per la mateixa raho volem que ningun catedratic ni ans de S. Iuan, ni apres, enuie lo quadern ab algun estudiant que dicte, y los altres escriguen, perque pareix menyspreu de la doctrina, y inquietut dels estudiants.

4 ITEM se estatueix, que tostemps que en esta Vniuersitat hi haura dos catedres de la sagrada Escriptura, lo hu dels catedratics lligca del Testament nou, y laltre del vell. Y quant noy haura sino vna sola catedra, lligca alternatiuament dos anys del Testament vell, y dos anys del nou.

5 ITEM se ordena, q̃ los catedratics de Theologia que huy son, lligquen a les hores que de present acostumen, e estan en possessio de llegir. E quant algu dells morira, o varara la sua hora per alguna causa, puga pendre aquella hora, y optarla lo catedratic mes antic dels que restaran tunc vius, si la voldra: y no volentla aquell, laltre catedratic que succehira en antiguetat de catedra, y per est mateix orde los demes catedratics aniran optant les hores que dexaran los altres mes antics, si les voldran. Y lo que succehira en la catedra del mort, o vacant, pendra la hora que dexaran los altres catedratics que li precehixen en catedra.

6 ITEM se ordena, que tostemps que los senyors Iurats prouehiran alguna catedra, lo que estara nou en ella, lligca a la hora que de present esta vacant: y en cas que proueheixquen mes catedres, de manera que les lliçons de Theologia sien mes que set, que es lo numero de les hores en les quals sol hauer lliçons de Theologia: en tal cas ningu dels nous lligca a la hora dels antics, sino que los mes nous lligquen a vna matexa hora, sens encontrarse en les hores dels antics

7 ITEM volem e ordenam, que entretant q̃ noy ha sino sis lliçons de Theologia, com al present les hi ha, los que a S. Lluc lligen de les huit fins a les onze, de Pascua de Resurrectio fins a S. Iuan, puguen per lo calor anticipar ses hores, y llegir de les set fins a les deu y los que de S. Lluc auant lligen de les

les dos fins a les cinc, si ls parexera, puguen llegir per lo calor, desde la matexa Pasqua de Resurreccio auant, quant los parexera, de les tres fins a les sis

8 ITEM, per quant alguns catedratics de Theologia son tambe algunes vegades predicadors, que ab sa doctrina fan fruyt en les animes, volem e ordenam, que quant algun catedratic de Theologia no pora llegir alguns dies per predicar quaresma dins Valencia, o per algun altre just impediment, a coneguda del Rector, puga durant aquell just impediment o causa, posar vn substitut competent que lliga per ell ab llicencia del Rector, y no posant lo dit substitut, se li lleuara del salari de la sua catedra per rata tots los dies de lliçons que faltara.

Cap. VI. Dels estudiants de Theologia.

1 PRIMERAMENT, pera lleuar lo abus que ha començat de pocs anys a esta part, volent alguns estudiants oir lliçons de Theologia ans de hauer acabat tot lo curs de les Arts, manam q̃ ningun estudiant puga oir lliço alguna de Theologia, fins que haja acabat tot lo curs de arts fins a la vltima lliço de Philosophia, y conste que lo mestre ab qui ell ha oit lo curs de arts, lo ha acabat del tot ẽ tots pena q̃ lo estudiant qui fara lo contrari, sia castigat ab pena corporal o pecuniaria, a arbitre del Rector. Y lo temps que haura oit alguna lliço de Theologia, ans de acabar tot lo curs, no se li prenga en conte, ni li valga per curs. Y lo catedratic de Theologia, que auisat que algun estudiant ans de hauer acabat tot lo curs de arts, entra a oir la sua lliço, nol llançara della, o donara raho al Rector pera quel castigue, encorrega per cada estudiant que permetra apres de auisat oir la sua lliço, en pena de trenta sous, lo terç pera la capella de nostra Senyora de la Sapiencia, lo terç pera ls pobres estudiants, y lo terç pera l acusador.

2 ITEM, per quant la Theologia escolastica dispon pera la verdadera intelligencia de la sagrada Escriptura, y dificultats della ordenam que ningun estudiant oja lliço de la sagrada Escriptura, que per lo menys no haja oit vn any la Theologia escolastica.

3 ITEM, se ordena pera benefici dels estudiants, que tots los catedratics de Theologia, tinguen cada hu dells lo dia que lo Rector li senyalara, vn acte public de la materia que haura llegit aquell any, en lo qual arguiran deu estudiants

diants auisats per lo que ha de sostentar aquell acte: y apres de hauer argumentat vn estudiant, hu dels Doctors que alli asistiran, pora proseguir aquell argument, o replicar contra la solucio que se li haura donat: y lo Doctor mes antic dels ques trobaran, si voldra arguir o replicar, sia prefent als menys antics: y lo que haura arguit, o replicat vna vegada, no puga arguir ni replicar mes aquell dia, sino es faltant Doctors pera replicar o arguir, perque en tal cas pora hu replicar dos vegades. Y que al dit acte hajen de asistir tots los catedratis de la facultat si poran tot lo dia, o almenys lo mig dia, o per lo menys vn hora al dia. Y que al Doctor que presidira en dit acte, se li donen deu sous, al responēt sis sous, y pera ajuda de la impresio vna lliura deu sous: al vedell sis sous, a cada hu dels Doctors que asistiran tres sous: als estudiants que arguiran, vn sou y sis diners: pera als quals gastos done la ciutat al Rector huyt o nou lliures pera cada acte.

4 ITEM pera execucio desta constitucio ordenam, q̄ lo catedratic de Teologia que no tindra lo sobredit acte cada any, no tenint just impediment, se li lleuen a S. Iuan dos ducats del salari de la catedra, lo hu pera nostra Senyora de la Sapiencia, y laltre pera als pobres estudiants.

Cap. VII. De les catedres y lliçons de Canones, y Lleys.

PERA que esta Vniuersitat com a estudi general florixca en totes les facultats, ordenam que en ella se lliguen tres catedres, o lliçons de Canones, e altres tres de Lleys, e vna de Instituta, o menys, conforme parexera als senyors Iurats, y demes persones a qui toca prouehir les catedres, y los catedratics llegiran los llibres que en la sua prouisio sels designara o, y les materies y titols que a coneguda del Rector parexeran mes vtiloses pera als estudiants, guardant lo mateix orde que esta donat pera als catedratics en Theologia.

Cap. VIII. De les catedres e lliçons de Medicina.

1 PRIMERAMENT se estatueix, que tots los catedratics de Medicina hajen de llegir continuament de S. Lluc fins a S. Iuan: y si faran algunes faltes ab algun just impediment, les hajen de refer apres de S. Iuan, a relacio del Apuntador: e hajen de llegir en la forma seguent.

LO catedratic de curs del primer any llegira de huyt a nou, com es costum, lo llibre de natura hominis de Hipocrates, los dos llibres de temperamentis de Galeno, y los tres de facultatibus naturalib. del mateix Galeno.

LO catedratic de curs del segon any llegira de nou a deu los sis llibres de morbo & symptomate de Galeno.

LO catedratic del curs del tercer any llegira de quatre a cinc lo llibre de pulsibus de Galeno, lo de vrinis, o de differentiis febrium.

2 E PER quant los dits catedratics de curs llegint com debuen, no poden acabar a S. Iuan cada hu los llibres y materies aci senyalades, ordenam que les haja cada hu dels dits de acabar apres de S. Iuan, y llegir totes les lliçons que se an necessaries pera acabarles, peral qual efecte se instituiren les catedrilles que ab raho se han lleuat, per ser mes conuenient que dits llibres y materies les proseguixquen y acaben los mateixos catedratics que les començaren. Y axi volem que no lels done la apoca de son salari fins que les hajen acabades, com aci se ha senyalat. Y si algu dels sobredits, axi ans de S. Iuan com apres, ans de acabar dites materies, estigues malalt, o anas fora, o tinga algun altre just impediment a coneguda del Rector; haja de substituir algun doctor suficient, que en lo temps que faltara lligca per ell.

3 LO catedratic de Anatomia llegira de set a huyt, segons es costum: y sera obligat a llegir tota la historia de totes les parts del nostre cos, començant de la materia de ossibus, y apres les parts que estan en les tres cauitats, apres de musculis, neruis, venis, et arterijs, llegint solament la historia que es propia de la Anatomia, y senyalant los afectes de cada part, dexant la explicacio y disputa de aquelles peral catedratic de pratica: y sia obligat a fer moltes anatomies en lo Espital, pera mostrar als estudiants a la vista lo ques ha llegit en lo estudi. Lo temps de les anatomies sera de Tots sants fins Quaresma: y seran les dites anatomies la vna de la cauitat natural, laltra de la vital, y laltra de la animal, tres de venis, tres de neruis, tres de musculis et arterijs, de tal manera q̃ cada any faça les de les tres cauitats, y en dos anys les de venis, neruis, et arterijs. Y si faltara algunes lliçons, les haja de refer de S. Iuan a S. Lluc: y no puga cobrar la apoca de S. Iuan, que no les haja refetes: axi com esta ordenat de tots los demes catedratics de Medicina.

4 LO catedratic de simples o herbes llegira, com es costum, de dos a tres, y llegira la Methodo vniuersal, y lo quart y quint llibre de simplicium medicamen-

camentorum facultatibus, y aptes en particular los simples de la botiga. Tambe sera obligat a mirar les herbes per los llocs acostumats, pera que les vejen y coneguen ocularment los estudiants, per est orde: que la primera exida sia per los horts, la segona per diuerses parts de la horta, la tercera al barranc de carraxet, la quarta al barranc de Torrent, la quinta a la Murta, y a Picaltejo, y a les demes parts que es costum. Y perals estudiants que no poran anar, portara les herbes que son mes rares, y menys conegudes, pera mostrarles als estudiants, perque tinguen noticia delles.

5 LO catedratic de Hipocrates llegira de tres a quatre vn any los Aphorismes, altre los Pronostics alternatiuament, altre any lo de victus ratione, de la manera que veura mes conuenir. Y quant dit catedratic tornara a llegir los Aphorismes, nols tornara a llegir del principi, sino que continuara la sectio, o Aphorisme ahon se dexà lo any enans quant los llegia, y axils proseguira fins que tots sien acabats: y lo mateix obseruara en los Pronostics, y en lo de ratione victus.

6 LO catedratic de pratica llegira de deu a onze, com es costum, y llegira la curacio de les malalties, llegint les causes delles, y les indicacions, axi generals, com particulars, aplicant les generals a les particulars enfermetats, de manera que lliga metodicament, pera que los estudiãts sapien com conue la dignocio de les malalties, de la qual depedeix la inuencio y aplicacio dels remeys conuenients.

7 LO catedratic de chirurgía sera obligat a llegir tot lo any en esta forma, que de S. Lluc fins a S. Iuan lliga en sa casa als cirurgians, y de S. Iuan a S. Lluc lliga en lo estudi als estudiants de Medicina la materia de vlceribus, y de vulneribus, præcipue de vulneribus capitis, y de tumoribus præter naturam; y axi llegira lo 4. 5. 6. 13. y 14. de Galeno, o lo segon de arte curatiua ad Glauconem.

8 ITEM volem, que quant al llegir dictant la lliço, reste en facultat dels dits catedratics, y lliga cada hu de la manera que en sa conciencia veura que mes ha de aprofitar als estudiants.

9 ITEM exortam als catedratics ordinaris peral benefici dels estudiants, que accepten y reben qualseuol estudiants que tenint llicencia del Rector

B a pera

pera praticar, voldran praticar ab ells: per lo que en aço seruiran al benefici comu, enseñantlos no sols ab la doctrina quels lligen en lo estudi, pero tambe ab la pratica del curar.

10 ITEM volem, que oingun Doctor que no sia catedratic, puga llegir llibre ni materia de les quels catedratics tenen obligacio de llegir. Y si lo Doctor que no es catedratic, voldra llegir per son exercici, sia ab llicècia del Rector, y lligca algun altre llibre o materia de les que no lligeo los catedratics, y no puga llegir a la hora de algun catedratic, sino es de S. Iuan a S. Lluc, hauent ja acabat los catedratics de curs les materies de son curs.

Cap. IX. Dels estudiants de Medicina.

1 PRIMERAMENT, desijant lo profit dels que estudien Medicina, per lo molt que importa pera la salut y vida dels homens, ques entenga be vna facultat tan necessaria, dificil y perillosa estatuim y manam, que ningun estudiant puga oir lliço de Medicina, fins que haja acabat tot lo curs de les Arts fins ala vltima lliço de Philosophia; y conste que lo Mestre ab qui ell ha oit lo curs de Arts, lo ha acabat del tot. sots pena que lo estudiant qui fara lo contrari, sia castigat ab pena corporal, o pecuniaria, a arbitre del Rector: y lo temps que haura oit alguna lliço de Medicina, ans de acabar tot lo curs, no le li prenga en conte, ni li valga per curs. Y lo catedratic de Medicina que auisat que algun estudiant ans de hauer acabat tot lo curs de Arts, entra a oir la sua lliço, nol llança a della, o donara raho al Rector, pera quel castigue, encorrega per cada estudiant que permetra despres de acusat oir la sua lliço, en pena de trenta sous, lo terç pera la capella de nostra Senyora de la Sapiencia, lo terç perals pobres estudiants, y lo terç peral acusador. Y los estudiants que vindran de altra vniuersitat a oir Medicina, hajen de prouar, o ab acte y certificatoria publica e fe faent del Rector de la vniuersitat ahon han oit lo curs, com lo han oit cumplidament, o ab carta de grau de Bachiller en Arts.

2 ITEM ordenam, que los estudiants de Medicina sien obligats a oir tots los tres anys de curs en esta forma, que lo primer y segon oje tambe la lliço de Anatomia, y la lliço de Simples, y no altres lliçons: de manera que lo estudiant del primer any no oja de curs, sino la lliço del primer any, y les dos sobredites de Anatomia y Simples; lo segon any la del segon any de

curs

curs; y la que ja haura oit del primer pera millor entendrela, y les matexes dos lliçons de Anatomia y Simples: y pera major conexença y noticia dels simples y herbes, seran obligats dits estudiants, no tenint just impediment, anar dos vegades per lo menys al any ab lo catedratic de Simples a erbolizar, ab que no sia distancia mes que de vna llegua de la Ciutat.

Lo tercer any oiran les matexes lliçons e materies, es a saber les del primer y segon any, y les del tercer de curs, y la lliço de Hipocrates, de tal manera que ab relacio dels catedratics prouen cada any hauer oit les sobredites lliçons: y que no puguen oir les del segon any sens hauer prouet com han oit les del primer, ab la matricula, y cedula dels catedratics ab qui han oit lo primer any: y de la matexa manera prouaran hauer oit en lo segon any, pera poder cursar en lo tercer. Y al cap dels tres anys hauent oit les sobredites lliçons ab lo desus dit orde, y prouades en la dita forma, demanaran llicencia al Rector pera poder exir a platicar, la qual los donara per escrit: y ab esta llicencia y cedula del Rector aniran al Doctor ab qui voldran praticar, y ab aquella, y no en altra manera los pora admetre lo Doctor a pratica; sots pena que lo Doctor que sens dita cedula admetra algun estudiant a la pratica, si sera catedratic, o examinador, pague per cascun estudiant que admetra contra la disposicio desta constitució, tres lliures, les dos parts de les quals se apliquen a la confraria dels pobres estudiants, y la vna peral acusador: y si no sera catedratic ni examinador, reste inhabil pera qualscuol catedra o examinatura, y no se li done lloc pera argumentar en conclusions, ni propina alguna.

3 ITEM se ordena, que lo estudiant de Medicina que tindra llicencia pera praticar ab algun Doctor, pratique tots los dies per lo menys que no son dumenges o festes de guardar, y pratique ab ell demati y en hauent dinat: y eo est quart any oja la lliço de pratica y cirurgia, y sia obligat pera graduarse prouar com les ha oides continuament y sens faltar en elles, y com ha praticat aquell quart any de la manera que esta dit: la qual proua sia ab la relacio dels Doctors ab qui ha oit dita lliço, y ab qui ha praticat, ab lo compliment y continuacio sobredita. Y si haura faltat als dies de la pratica, complit lo any sia obligat a referlos, y prouarlos ab la dita relacio.

4 ITEM conue molt que particularmét los estudiants de Medicina se matriculen cada any per S. Lluc, pera que conste per la matricula de quin curs son y axi quant se matricularan, juren quant ha que oiuen Medicina, pera

ques

ques veja per lo llibre quant la començaren, y no puguen sent del primer any dir que son del segon, ni sent del segon que son del tercer, ni dexen de oyr los tres anys sancers, y les materies complides com conue, y que no pratiquen de altra manera, pera que sien doctes y habils.

5 ITEM se ordena pera benefici dels estudiants, que tots los catedratics de Medicina tinguen cada hu dells lo dia que lo Rector los senyalara, vn acte public de la materia que haura llegit aquell any, en lo qual arguiran deu estudiants auisats per lo que ha de sustentar aquell acte, y apres de hauer argumentat vn estudiant, hu dels Doctors que alli asistiran pora proseguir aquell argument, o replicar contra la solucio que se li haura donat y lo Doctor mes antic dels ques trobaran, si voldra arguir o replicar, sia preferit als menys antics, y lo que haura arguit o replicat vna vegada, no puga arguir ni replicar mes aquell dia: y que al dit acte hajen de asistir tots los catedratics de la facultat si poran tot lo dia, o almeyns lo mig dia, o per lo menys vna hora al dia, y que al Doctor que presidira en dit acte se li donen deu sous, al respo-nent sis sous, y pera ajuda de la impresio vna lliura y deu sous, al vedell sis sous, a cada hu dels Doctors que asistiran tres sous, als estudiants que arguitan vn sou y sis diners Perals quals gastos done al Rector la ciutat huyt o nou lliures per cada acte.

6 ITEM pera execucio desta constitucio ordenam, que lo catedratic de Medicina que no tindra lo sobredit acte cascun any, no tenint just impediment, se li lleuen a S. Iuan dos ducats del salari de la catedra, lo hu pera nostra senyora de la Sapiencia, y lo altre perals pobres estudiants.

Cap. X. De les catedres de Metaphysica, y Philosophia Moral.

1 PRIMERAMENT se estatueix, que lo catedratic de Metaphysica baja de llegir lo test de Aristot. segons la versio de Argyropilo, explicantlo breument sense dexar capitol algu del test (excepto lo llibre onze, lo qual se pot dexar per que esta en los Physics) llegint conforme lo que enseña Aristoteles, y tractant les disputes que son propies de Metaphysica, peral qual se ha instituhit esta catedra, y dexant les que son propies de Llogica, o Philosophia natural, o Theologia. y axi dit catedratic tractara de ente, & eius proprietatibus, tam simplicibus, quæ sunt vnum, verum, bonum

bonum,&c. quam compositis, quæ sunt necessarium et contingens, causa et effectus, relatum et absolutum, vniuersum et singulare, actus et potentia, mensura et mensurabile, &c. Y en lo dotze de la Metaphysica tractara de Deo et Angelis, iuxta ea quæ lumine naturali de ipsis cognosci possunt, dexant, com es dit, les disputes que son propies de Theologia.

2 ITEM volem que dit catedratic lligca dins lo trienni los dotze llibres de Metaphysica ab les questions y disputes propies, y les que demana la doctrina de Aristoteles.

De la Philosophia moral.

3 PER quant conue q̃ cade catedratic lligca la sciencia e facultat de la sua catedra, se ordena, que lo catedratic de Philosophia moral lligca los llibres de Aristoteles nomenats Ethicorum, œconomicorum, et politicorum, perque tots estos son propis de la Philosophia moral: y llegirlos ha de tal manera, que los Etics haja de llegir necessariament en son trienni dins lo temps q̃ sera menester, Economicis y politicis, segōs veura q̃ li dona lloc lo temps.

4 ITEM volem que lligca lo test de Aristoteles, y segons la versio de Argyropilo, declarant en cada capitol lo que alli enseña lo Philosoph, y tractant aquelles disputes o questions que son propies de la Philosophia moral, y dexant les que son propies de Theologia: com en lo primer dels Etics no tracte de beatitudine supernaturali, sino sols de la natural, de la qual parla Aristoteles, y conegueren los Philosophs, y altres semblants.

Per lo qual no prohibim puga lo catedratic de Philosophia moral tractar algunes disputes que tambe tracten los Theolecs, per ser algunes materies morals tan afines y conjuntes que s tracten en les dos facultats pero tractarles ha segons la doctrina de Aristoteles, y principis y regles propies de Philosophia moral, sens mezclarhi les doctrines propies de Theologia.

Cap. XI. De les catedres y lliçons de Mathematiques.

1 LO catedratic de Mathematiquès llegira primerament la Arithmetica, que es la primera part de les Mathematiques, y en ella tota la Art menor de la Arithmetica.

. Apres llegira los sis llibres elementorum Euclidis, que es la Geometria, y juntament, o immediate seguent tota la Geometria practica y perspectiua.

Tertio

Tertio loco llegira tota la Astronomia, q̃ es la Cosmographia, siue Sphœra mundi, vulgo dicta la Mappa, y la Geographia, y Hydrographia; y la fabrica y vs del Astrolabi, y de descriptione horologiorum solarium, et tandem les Theoriques dels Planetes, ab la explicacio de les taules astronomiques del Rey don Alfonso: y alli tractara del modo de computar Nouilunia et Plenilunia, ac Eclipses luminarium, y les conjuncions, oposicions y aspectes dels demes Planetes. Tot lo qual sobredit de la Astronomia se compren en lo Almagesto de Ptolomeo.

Aptes de llegida la Astronomia, com esta aci ordenat, pora llegir la Astrologia, es a saber la judiciaria natural, quæ pertinet ad Medicinam, agriculturam, et nauigationem, llegint lo que toca al mouiment dels cels, conforme lo que es propi de Astrologia, dexant les disputes que son propies de Philosophia natural, y tracta Aristoteles en los llibres de Cælo.

Y en tot lo sobredit tractara dels efectes e influencies naturals que tenen los cels conforme a los mouiments, y los Planetes conforme a ses conjuncions, oposicions, aspectes, y eclipses, in hæc inferiora: y axi nos llegira la judiciaria, sino tan solament en les coses permeses en lo Dret Canonic, y en la Constitucio de Sixto V. ahon so graues censures y penes se mana, que nos lligea sino tan solament quant als efectes naturals, com son de futura serenitate vel tempestate, de optima vel aduersa valetudine, de futura abundantia, vel sterilitate fructuum, y altres semblants efectes que son mere naturals. Y en ninguna manera tracteo coses ni casos que toquen al franc arbitre, vel de prospera aut aduersa fortuna, o de futuris mere liberis et contingentibus: per ser quant a esta part la judiciaria, vana, inutil, perniciosa, y suspecta, y per esta causa tant represa dels Doctors sants, dels sagrats Concilis, y dels Sumos Pontifices, y axi es just que sia desterrada de les vniuersitats Christianes y Catoliques.

2 ITEM ordenam, que tostemps que los senyors Iurats, pera que dites Mathematiques se lligguen en mes breu temps, e ab major compliment e vtilitat dels que les oiran, voldran que y haja ys proueheixquen dos catedres de dites sciencies, lo hu dels catedratics lligca de mati, y lo altre apres de dinar a les hores y en lo lloc que lo Rector los senyalara, llegint en esta forma, que lo hu tinga obligacio de llegir la primera part de les Mathematiques, que es la Arithmetica, y la segona que es la Geometria, y lo altre lligca la tercera, que es la Astronomia, y la quarta que es la Astrologia, de la manera que esta dit y declarat.

ITEM

3 ITEM estatuhim y volem, que tostemps y quant dites catedres de Mathematiques se hajen de prouehir per opposicio, lo examen y lliçons que hauran de fer los pretenents, sien sobre los sis llibres de Euclides, y sobre lo Almagesto de Ptolomeo, de tal manera, que com en altres opposicions se llig sobre vn auctor donant punts en dos llibres, axi en la opposicio de Mathematiques se doeen pera llegir dos punts, lo hu en Euclides, laltre en lo Almagesto, com esta dit.

Cap. XII. De les catedres y lliçons de Llogica y Philosophia.

1 PRIMERAMENT se estatueix, que ningun catedratic de Arts faça oracio publica en lo principi del seu curs: y axi per justs respectes lleuam del tot les oracions publiques que al principi de cada curs se solien fer. Tambe volem que la primera lliço del curs, y la primera de la Llogica, y primera de la Philosophia, y la vltima ab que se acaba lo curs, o qualseuol altre llibre, o materia de qualseuol sciencia dende la major fins a la menor, o o sia en lo teatro, sio o en la propria aula ahon lo lector o catedratic llig de ordinari a sos dexebles.

2 ITEM ordenam, que los catedratics de Arts no pugueo admetre a ses lliçons, sino als estudiants que seran examioats y aprobats per lo Rector, y dos examinadors, o major part de aquells, los quals los donara lo Rector eo vna llista: y quils admetra, per cascu de aquells encorrega irremissiblemeot en pena de tres lliures, applicadores, la voa a la capella de nostra Senyora de la Sapiencia, laltra als pobres estudiants, y laltra al acusador.

3 ITEM ordenam, q̃ lo curs de Arts comẽce cada any a nou de Setembre, q̃ es lo dia immediate apres de la festa de la natiuitat de nostra Seoyora, ans del qual manam q̃ ningu puga començar lo curs, ni llegir fora lo estudi lliço alguna pera congregar estudiãts, sots pena de priuacio de la catedra. Començat lo curs volem q̃ dure per lo menys dos anys y buyt mesos. lo qual temps se repartira desta manera, que lo Compendi comeoçant a nou de Setembre se acabe a Nadal seguent. la Llogica dure apres vn any sancer, es a saber de Capdaoy fins a Nadal seguent. y la Physica del altre Capdany fins a la fi de tot aquell any y quatre mesos mes, de manera que se acabe a la fi de Abril, o en Maig, y que pera cobrar les apoques haja de portar lo catedratic

de Arts cedules fermades de la ma del Rector, com ha llegit y acabat la Llogica y Philosophia en los dits terminis y si ans acabara, perda lo salari de la catedra, y la porcio de Oriola que llavors havia de cobrar, y reste inhabil ipso facto pera qualsevol catedra, examinatura, ofici, o preeminencia desta Vniversitat.

ITEM, pera llevar alguns abusos de alguns catedratics de Arts, dels quals alguns son molt llarcs y prolixos, mezclant questions que no son de Llogica ni Philosophia natural, altres molt curts, dexant coses necessaries, se dispon y ordena lo seguent.

4 QVE acabat lo compendi a Nadal, com esta dit, los llibres de Llogica y Philosophia se repartixquen desta forma: Que apres de Nadal les prohemials de la Llogica, lo de vniversis, y lo de quinque vocibus de Porphiri se lliga en tres mesos, les categories o predicaments en altres tres, lo llibre de Perihermenias y Priors en dos, perque ja en lo compendi se haura tractat vna part de lo que Arist. ensenya en exos llibres, los de demõstratione posteriors en dos mesos y mig, y los Topics y Elencs dins mes y mig.

5 EN la Philosophia llegiran los Phisics en sis mesos, los de Cælo en dos, los de Ortu et Interitu en tres, perq̃ lo quart llibre de Cælo propiament pertany als de Ortu et Interitu segons los interpretes Grecs, los Meteoros en dos mesos, los de Anima en quatre mesos per lo menys, aço quant al temps quãe a les materies que han de llegir, volent que nos cõfonguen les sciencies, com alguns fan, sino que en lo curs de les Arts se lliga lo que es propi de la Llogica e Philosophia natural ordenam que en los sobredits llibres lligguen los catedratics de arts en la forma seguent, e no en altra manera.

DEL COMPENDI.

6 EN lo primer llibre se tractara breument de significationibus harum vocum Logica, et Dialectica, y prenint la propia veu ques Logica, tractara de eius diffinitione, siue materia et officio, apres de diuisione Logicę in suas partes, sense tractar de Dialectica tam pro parte Topica, quam pro generali acte, quæ differt de omnibus et probabilibus.

EN lo segon llibre se tracte de quinque vocibus, proposant tan solament les difinicions y divisions de aquelles, declarantho ab alguns exemples.

EN lo tercer de Categoriis se propose tan solament lo necessari pera tenir vna sumaria noticia de cada categoria, proposant les difinicions, e divisions, y proprietats de aquelles sense ninguna questio.

EN

En lo quart llibre se tracte de instrumentis in communi, y en particular de diffinitione et diuisione, explicant lo que es cada vna, y de quantes maneres son, y proposant les regles generals pera conexer quant es bona vna difinicio y diuisio, y quant no.

En lo quint se tracte de terminis seu vocibus simplicibus, y de enuntiatione, et variis generibus enuntiationum, donant la difinicio de cada vna, y declarantla ab alguns exemples.

En lo sise, de argumentatione et illius speciebus, declarant lo que es cada vna, y les regles que ha de guardar pera ser bona, y en particular de Syllogismo, ensenyant ab breuetat y compendiosament les formes y figures dels Sylogismes, y los modos que y ha en cada vna delles, y les regles que han de guardar los Sylogismes.

En lo sete, que es lo de Demonstratione, se tracten breuissimament les definicions y diuisions de les demonstracions y de la sciencia.

En lo huyte, de Syllogismo Dialectico, tractant breument la inuencio dialectica, ço es, los llocs della, y la diferencia de la proposicio prouable y necessaria. Tractant al principi de aquest llibre lo que solen tractar de Dialectica en lo primer.

En lo vltim llibre se tracte dels llocs sofistics, procurant en particular, que de est llibre y del de Syllogismo se faça gran exercici.

De la Llogica.

7 En les questions prohemials nos lligca la questio de vnitate et distinctione scientiarum, et an Llogica sit vnus et simplex habitus, vna et simplex qualitas, nis lligca de praxi et speculatione, sino sols aquelles questions que son propria y directament prohemi de la Llogica.

En lo de vniuersis dexen les dificultats y questions que pertanyen als actes del enteniment agent, e patible e altres semblants, q̃ son propries dels llibres de Anima, declarant tan solament dels actes dels sentits interiors, y del enteniment, com a cosa certa, y per via de obseruacions, e fonaments, lo que es necessari pera que enteguen los estudiants com se formen los vniuersals e predicables: e tractaran breument lo de ente rationis al principi de vniuersis, dexant les questions, An Deus cognoscat entia rationis, vel impossibilia, y altres semblants questions inutils, y explicant, Quid, et quotuplex sit vniuersum, y de la proprietat del vniuers, que es ser predicable, explicant, quæ de quibus prædicentur.

Apres entren en lo test de Porphiri, y per aquel llegiran lo de quinque vocibus, ahon dexaran les questions que propriament son de Metaphisica

fica, y no fan pera la Llogica, dexant de tractar en lo de genere, An genus dicat totam essentiam. An sumatur ex materia: en lo de differentia, Vnde sumatur, An differentiæ superiores contineantur in inferioribus. en lo de proprio, An proprietas distinguatur à subiecto en lo de accidente, An aptitudinalis inhærentia sit de essentia accidentis, An per diuinam potentiam possit accidens separari a subiecto, y altres semblants, que son molt propries de Metaphisica, o Theologia

EN lo llibre de Categories de Arist. en les antecategories a mes de lo de homonymis, synonymis, et paronymis, se tracte de Analogis ab breuetat, dexant les questions que son mere metaphisiques. Al principi de la segona part, que es lo de Categoriis, se tracte de ente breument y sens questions, declarant solament lo ques deu saber, de ente & proprietatibus illius, pera la Llogica.

EN lo capitol de Substantia, nos tracte la questio, An Deus l. Christus collocentur in categoria, ni lo de natura et supposito, sino solament la dificio y naturalea propria de la substancia, et quotuplex sit, y ses proprietats.

EN lo capitol de Quantitate, se dexe la questio Quomodo accidentia panis et vini sint in Eucharistia sine proprio subiecto, sed in quantitate. Y lligquen sols la esencia y definicio de la quantitat, la diuisio in continuam et discretam, y ses proprietats, les especies de cada quantitat, sens baxar a ser tractats de cada especie en particular. ni lligquen lo de mensuris, ni lo de tempore discreto, ni questions de oratione, sino sols lo que de la quantitat y ses especies ha de saber lo Llogic.

EN lo capitol de Relatis, se tracte segons la doctrina de Aristoteles, in quo consistat propria ratio & essentia relationis, de generibus relatorum, de fundamentis eorum, & modis fundandi, atque termino relationis· dexant lo de relationibus diuinis, lo de relatione beatæ Virginis ad Christũ, & Christi ad beatam Virginem, y de relatione creaturæ ad creatorem, y altres que son mere de Theologia.

EN lo de qualitate, se dexe lo tractat de habitibus, lo de generatione, augmento, corruptione, & proprio subiecto habituum, que es propi de la Philosophia moral y solament se tracte la essencia de la qualitat, y de les especies y proprietats de aquella.

EN les sis vltimes Categories, a demes de la questio general, An sex vltimæ Categoriæ dicant aliquid absolutum, vel relatum, la qual tracten ab breuetat, expliquen clara y distinctament la propia naturalea de cada vna delles.

EN

EN les Postcategories nos tracte, An contraria possint esse simul, que es propi de Philosophia, sino solament expliquen lo test de Aristoteles, ab algunes notacions.

Acabades les Categories, expliquen lo de instrumẽts Logicis, quid sint, & quot, ac cuius artificis sint, y perque lo primer instrument es la methodo, pera saber, quo ordine sint tradendæ singulæ artes et scientiæ, & qua methodo vtatur Arist. tracten de methodo, cõforme ho tracten lo Doctor Pere Monço en lo seu compendi, y mestre Pere Ioan Nuñez en les sues institucions Dialectiques.

Apres se tracte de Diffinitione, et Diuisione, referintse al compendi en les coses que ya en ell hauran tractat, dexant lo de argumentatione pera apres del llibre de enuntiatione.

EN lo llibre de Enuntiatione, se tracte breuissimament lo de signis et veritate, quæ est in propositionibus.

EN los capitols de Nomine et Verbo, se faça vna breu disputa de terminis, seu vocibus simplicibus, tractant juntamẽt de suppositione, ampliatione, et restrictione, donantne clara noticia als estudiãts ab alguns exemples clars, y dexant questions y exemples inutils que antigament tractauen los Sophistes Tambe volem que en ninguna manera se tracte de verbo mentis, ni altres questions, que son propies dels llibres de Anima.

EN lo de futuris contingentibus nos lligca lo de præscientia Dei, ni lo de prædestinatione, ni lo de voluntate diuina, ni lo de libero arbitrio, ni altres questions que son propies de Theologia, sino tan solament lo que ensenya Aristoteles de les proposicions præteriti, præsentis, vel futuri temporis, ab la llum natural, y ha de seruir pera la inteligencia de la connexio del atribut ab lo subjecte, y força del silogisme, y altres argumentacions, peral qual si ho tracta Aristoteles, y es propi de la Llogica, se tracte de consequentia, et generibus consequentiarum, y de argumentatione in genere, perque de les especies de argumentatione ja se ha tractat en lo compendi, y ni tracta tambe Aristoteles en lo llibre de Syllogismo.

EN lo principi dels Priors, que es lo llibre de Syllogismo, sell lligquen los primers sis capitols ad longum, y lo de ratione inueniendi medium, e tractrant en lo de syllogismo, An conclusio sit pars syllogismi, poran declarar, An assumptiones simul tempore cognoscantur cum conclusione, la qual questio encara que es sol tractar en lo de Demonstratione, millor ve en aquest lloc. En lo segon tractaran de aliis argumentationibus.

EN lo primer llibre de Demõstratione en lo primer capitol se ha de tractar

tar de præcognitionibus et præcognoscẽdis, En lo segon capitol, lo de scientia, et conditionibus illius, & obiecto scientiæ, y apres, de demonstratione. En lo quart capitol se tracte de modis dicendi per se ad longum, de principiis demonstrationis, et qui modi dicendi per se deseruiant demonstrationi.

En lo capitol 10. se tracte de demonstratione, Quia, et quomodo differat à demonstratione Propter quid, seu de speciebus demonstationis, sino ho haura tractat ja en lo segon capitol. En lo capitol 26. se ha de tractar de opinione, & quomodo differat à scientia, et An possiot esse simul opinio & scientia eiusdem rei, y no tracten An fides et scientia possunt esse simul: per que es questio propria de Theologia. En lo segon llibre se tracte potissime de medio demonstrationis, y la questio An ad habendam scientiam exigatur cognitio omnium causarum perque es propia de aquest lloc, y no dels Physics, ahon la solen tractar.

EN los Topics llegiran lo primer capitol, y lo que es propiament Dialectica, y faran vn compendi dels llocs dialectics: declararan que sia propiament lo sylogisme ex probabilibus, et qua ratione gignat fidem, y los llocs Topics, ex quibus argumentatur Dialecticus.

EN los Elenchs de la matexa manera, Quid sit syllogismus sophisticus, y los modos que y ha de fallacies en los sylogismes y arguments.

Pera estos llibres se seruexquen de lo que enseyen Rodolpho Agricola de locis dialecticis, lo Doctor Pere Monço en lo seu compendi, y Mestre Pere Iuan Nuñez en les sues Institucions dialectiques.

DE LA PHILOSOPHIA NATVRAL.

8 PRIMERAMENT se estatueix, q̃ la Philosophia, com esta dit, comence apres de Nadal, o lo mes llarc, lo codema dels Reys, y en lo principi della tracten de Philosophia in communi, la difinicio y diuisio de aquella, apres en particular de la Philosophia natural, del subjecte propi della, y de les parts y orde ab que Aristoteles les proposa y tracta, y apres algun prolegomenon pertanyent en particular y directament als llibres dels Physics.

En lo primer llibre dels Physics quant al test se llegira lo primer capitol, dexant lo segon, tercer, y quart, q̃ no cõtenen sino opinions inutils de aquells Philosophs antics, y llegiran lo demes del capitol quart en avant.

LES questions sobre l primer Physic sien de principiis generationis quot sint, et quænam, et An sint contraria: apres de materia, forma, et priuatione, en particular, tractant tan solament lo que es propi de Philosophia natural: y algunes coses que suposen y prenen de la Metaphysica pera inteligencia destos principis generationis, les proposen com a obseruacions y fonaments

certs

certs ques suposen Inter Philosophos, dexant en ells totes questions, præcipue dexen, An materia possit esse sine forma per potentiam Dei absolutam, y les altres questions de potentia Dei absoluta, que no son de Philosophia, sino de Theologia.

EN lo segon Physic en lo primer capitol tracten ab Aristoteles, Quid sit natura, An materia & forma sint natura. En lo capitol de causis, perque la disputa de causis es proprie et directe de la Metaphysica, tracten breument de causis, dexant totes les questiõs y coses q̃ no son propies de la Philosophia natural, sino Metaphysiques. En lo de casu et fortuna nos lligca de fato, perque si se ha de tractar de fato com tractauen los Philosophs pagans, es doctrina perillosa; si han de tractar com noy ha fatum, sed omnia a Diuina prouidentia diriguntur & gubernantur, es propi de Theologia. Sols aduertiran, que noy ha fatu, sed omnia Diuinæ prouidentiæ subiiciũtur; vt docent Theologi de Diuina prouidentia agentes.

EN lo tercer Phisic se tracte de motu physico & naturali, y dexen les questions de motu spirituum, seu Angelorum, de differentia motus continui et discreti, y totes les questions que no pertanyen ad motum physicum & naturalem.

EN lo quart se lligca ab Aristoteles lo que toca al lloc natural, y ses diferencies y parts en quant motus naturalis et localis fit per locum: y en lo de loco Cælorum et Angelorum, sols se done vna molt breu y sumaria noticia sense questions.

EN lo de tempore nos mezcle ni tracte lo de mensuris, ques propi de Metaphysica, ni lo de æternitate, que es propi de Theologia.

EN los vltims quatre llibres de Physics nos tracte tan a la llarga lo de modis incipiendi & desinendi, sino sols lo modo de començar y acabar les coses physiques y naturals, y lo quey ha en aço de facto, dexant les questions de potentia absoluta.

EN lo de æternitate mundi basta tractar, An fuerit ab æterno, responent als arguments dels Philosophs que pretengueren que es ab æterno, ab doctrina philosophica y natural, y dexen, An potuerit esse ab æterno, que es propi dels Theolecs.

EN los primers dos llibres de Cælo poran tractar algunes coses de la esphera, que pertanyen al numero y mouiment dels cels, y circulos celestes.

Y en los dos darrers tracten alguna disputa de elementis, quatenus sunt partes mundi. En los dos de ortu et interitu expliquen molt be lo de accretione, alteratione, mixtione, actione, & passione, et repassione, dexant coses

Theo-

Theologiques y Metaphysiques, com es lo mouiment del Angel continuo y discret. En los Meteoros se lligca tot lo test de Arist. sense dexar ningun capitol : y en lo quart expliquen lo test, sens dexar clausula alguna.

EN los de Anima se lligca ab compliment lo primer, capitol del primer llibre dexant lo demes, que son opinions inutils de Philosophs antics.

EN lo segon y tercer se lligquen tots los capitols, declarant en cada hu la doctrina de Aristoteles, explicant en particular les disputes y questions de anima vegetante, y les facultats, que son generatrix, auctrix, et nutrix, ab les ministres que son attractrix, retentrix, concoctrix, & expultrix: y les questions de anima sentiente, declarant molt be la doctrina dels cinc sentits exteriors, y dels interiors, del apetit irascible y concupiscible, y lo numero de les passions, que son los actes de la irascible y concupiscible, ab lo de potentia loco motiua, seu motus voluntatis.

Tambe se tracte lo de anima rationali seu intelligēte, explicant la sua essencia, com es espiritual, e immortal, tractant ahi lo de immortalitate animæ: expliquen tambe lo de intellectu et voluntate, tractant en lo de intellectu de agente et patibili, de obiecto eius, de intellectu practico et speculatiuo, de les especies intelligibles, dels actes del enteniment, et de verbo mentis. En lo de voluntate tracten de obiecto et actibus voluntatis, sens mezclar ningunes questions ni disputes de Theologia, ni de Philosophia moral y apres si voldran, poran tractar de potētiis animæ rationalis quæ sunt in toto coniuncto, nempe de potentia loquendi, ridendi, & flendi. Y desta manera acabaran son curs, y hauran llegit Llogica y Philosophia segons la doctrina de Aristoteles, que es la que conue be saber pera ben entendre estes sciencies.

9 ITEM, pera que desterre totalment desta vniversitat vn abus tan danyos, com es llegir los catedratics de Llogica, y Philosophia moltes questions y disputes que son propies de Theologia y Metaphysica, y pera que lligquen de la manera y conforme esta aci dispost y ordenat, volem q̄ los senyors Iurats que son y per temps seran, nomenen dos Mestres o Doctors que parexeran mes conuenients dels que actualment lligen, o han llegit en esta Vniuersitat, los quals totes les vegades que voldran, per lo menys vna cada mes, miren los quaderns de alguns estudiants de Llogica y Philosophia, y vejen si los catedratics de Arts lligen algunes disputes o questions de les que aci prohibim, o dexen de llegir lo test y les materies y dificultats que aci volem, e ordenam se hajen de llegir y la falta que trobaran, comuniquen ab lo Rector, y ab sola sa informacio sens altra proua castigue al que faltara en lo so-

bredit

bredit, de manera que la primera vegada ſe li lleue vn ducat del apoca, la ſegona dos, la tercera ſia priuat ſenſe remiſsio de la catedra · y les dites penes ſien aplicades als pobres eſtudiants. Y als dits Doctors que faran lo dit examen, done la ciutat a cada hu dells deu lliures per ſos treballs.

10 ITEM, perque lo ſaber bona Llogica y Philoſophia, conſiſtix en ſaber molt be la doctrina de Ariſtoteles, ſe mana ab tot rigor, que tots los catedratics de Arts lo hajen de llegir axi en Llogica, com en Philoſophia, llegint cada capitol per ſi clara e diſtinctament, y moſtrant com la doctrina e lliço q̃ han llegit, eſta alli en lo teſt. Y lo catedratic q̃ faltara en aço, per cada vegada pague quatre reals Caſtellans peral pobres eſtudiants y ſi faltara mes de tres vegades, perda la apoca de aquell mig any, y ſia de la ciutat.

Y ſi algun eſtudiant oo portara a la aula teſt de Ariſtoteles quãt lo meſtre lo ha de llegir, ſia lo meſtre obligat a teorhi conte, y ſots la matexa pena auiſar al Rector, pera que conforme a la culpa que en aço tindra, lo caſtigue.

Y perque en totes les verſions del teſt de Ariſtoteles la millor y mes comuna es la de Perionio correcta per Gruchio, ſe mana q̃ dexades les altres, eſta ſola ſe lligca Y per quant les diferents gloſes, interpretacions, obiections, ſcholios, diſputes, digreſions, y altres coſes deſta manera mezclades en lo teſt de Ariſtoteles ſolen cauſar confuſio en lo dit teſt, y ferlo mes obſcur: ſe ordena y mana, que llegint dit teſt lo meſtre lligca ſolament lo que es lo teſt conforme a la propria interpretacio y parafraſi treta del mes llegitim ſentiment que li donen los interpretes, principalment los Grecs, que ſon los que millor han entes la lletra de Ariſtoteles, y dels Llatins S. Tomas y Sueſſa: dexant alli totes les coſes ſobredites: y acabat lo capitol y teſt, les poran llegir y dictar per modo de ſcholios, o adnotacions, referint en elles les diferents verſions, y expoſicions dels interpretes, ſi les hi haura, y algunes dificultats literals y deſta manera ab mes claretat y facilitat entendran los eſtudiants lo teſt de Ariſtoteles, que ſi totes eſtes coſes ſe lligqueſſen juntes y confuſament.

Llegit y declarat lo teſt en la dita forma, poran llegir les queſtions y diſputes neceſſaries pera la doctrina que enſenya Ariſtoteles en aquell capitol, o capitols, dexant les que no ſon de aquell lloc, ni de Llogica, o Philoſophia, com eſta ja declarat en cada llibre de Ariſtoteles.

11 ITEM llegiran los catedratics de Arts a les hores y en la forma ſeguent, Dende que comencen lo curs per Setembre fins a la Paſqua de Reſurreccio

llegiran demati dende les huyt fins a les onze puntualment, repartint estes tres hores en esta manera, Que de huyt a nou lligquen la lliço quatre vegades per lo menys, y la faran apres repetir a alguns estudiants, de les nou a les deu los estudiants dins la sua aula la repasen y repetixquen entre si, estant lo mestre a la porta del aula pera mirar si la repasen, y declarar les dificultats o duptes que los estudiants li vindran a comunicat sobre lo quels ha llegit, y no entenen, de les deu a les onze seyts tots los estudiants los fara pratica sobre dita lliço, interrogantla per partes als vns y altres la mija hora, y en la altra mija la dictara. Apres de dinar llegira altres tres hores, es a saber de les dos fins a les cinc, o prop delles, les quals repartira de la propia manera q̃ les tres del mati, y axi de dos a tres llegira sa lliço repetintla ad minimum quatre vegades, de tres fins a prop de les quatre la repasaran los estudiants dins la aula, y de quatre a cinc la mija hora fara lo mestre son exercici y pratica, y en laltra mija hora la dictara. En lo estiu, es a saber dende Pasqua de Resurreccio fins a Setembre, llegiran demati tres hores, es a saber dende les set fins a les deu, y apres de dinar de les tres fins a les sis, repartint dites hores de la matexa manera que estan senyalades en lo iuern.

12 Y si algun catedratic faltara en alguna cosa destes, particularment no assistint en la sua aula, o porta de aquella al temps y hores que los estudiants han de repasar la lliço, sia apuntat per lo apuntador, y le li lleue del salari de la sua catedra lo que per rata de aquell dia li perue, la qual pena sia del apuntador: y aquesta forma de llegir tantes hores com aci esta ordenat cada dia demati, y en hauent dinat, repartintles y empleantles de la manera sobredita, volem e manam se guarde puntualment per tot lo curs dende la primera lliço del Cõpendi, y per tota la Llogica y Philosophia, fins a la vltima lliço dels llibres de anima inclusiue, sots la dita pena: y encarregam la conciencia del apuntador que sia solicit en mirar y tenir conte si s guarda, y apuntar lo catedratic de arts que faltara en alguna de dites coses.

13 ITEM seguint la antiga costum desta vniuersitat, se ordena, Que tots los catedratics de Arts sien obligats a tenir en terna, ço es tres dells junts tres vegades conclusions dende S. Lluc fins a Nadal, les quals volem se imprimixquen com se soliaen vn paper matex, distinctes en tres columnes, posant en la primera les de Philosophia, en la segona les de Llogica, y en la tercera y vltima les del Compendi, y que lo Rector en ninguna manera done lloc pera ques imprimixquen ni defensen de altra manera.

Dites

Dites conclusioos se tindran com se solia, sis disaptes consecutius en lo Teatro desta vniuersitat publicament, y si algun disapte sera impedit, lo diuendres o dijous abans, de manera que pera Nadal se hajen tengut tots estos sis actes. Y per quant estes conclusions se tenen particularment pera exercici dels catedratics de Arts, y benefici de sos estudiants, se dispon, que en elles arguixquen los catedratics de Arts los primers, segons la antiguetat de son grau en Arts o Theologia, si seran graduats en ella. y si apres dels dits hi haura temps pera poder arguir alguns altres, donarsehan als Doctors o Mestres de les altres facultats, segons la preheminencia de la facultat en que son graduats, y antiguetat de son grau en aquella.

14 ITEM se ordena, que tengudes les sis sobredites conclusions publiques dende S. Lluc fins a Nadal, apres de Nadal fins a S. Lluc hajen de tenir cada semana vn dia de cooclusions particulars que nomenen reparacions, per son orde cada hu dels dits catedratics sa semana, en la sua aula ahon llig de ordinari, de aquella materia que haura llegit, en les quals disputaran de mati los estudiants del propi mestre, y en hauent dinat los del oposit, de manera que en lo dit temps de Nadal a S. Lluc no han de faltar en vna de les aules dels Artistes cada semana conclusioos, començant los primers los Philosophs, y apres los Llogics del segon any, y apres los del primer: y acabats los sis, tornaran a començar per lo mateix orde les semanes. Y lo catedratic que en aço faltara, pagara cada vegada cinc reals Castellans, los tres peral pobres estudiants, y los dos peral apuntador, a qui tocara tenir conte si algu faltara en aço.

15 ITEM considerant la inquietut y gasto que solen causar les empaliades del teatro pera cooclusions e altres actes publics, se estatueix que pera ningunes conclusions, ni altres actes publics de qualseuol facultat q̄ sien, se puga empaliar lo teatro, y axi lleuam y prohibim del tot semblants empaliades, gastos de cohets, focs, musiques, y altres coses que no seruixen sino de inquietut perals estudiants.

16 ITEM per quant conue, que los estudiants tinguen alguns dies pera repasar ses lliçons, se ordena que en los dies ques tancara lo estudi pera tots los catedratics de Arts, no puguen llegir ni dins dita Vniuersitat, ni fora de aquella, pena de quaranta sous, los trenta perals pobres estudiants, y los deu peral acusador.

17 ITEM se ordena, que los dits catedratics de Arts no puguen hauer sino dos ducats cada vn any de vintidos reals Castellans, segons lo vs antic desta vniuersitat. los quals hajen de cobrar de mig en mig any, ço es vn ducat per cada mija anyada, saluo lo darrer any, en lo qual dins mig any volem hajen de cobrar los dos ducats. Axi mateix volem que los estudiants no tinguen altra manera de obligacio als mestres per les reparacions que sustentaran, perque no se escusen de sustentarles.

18 ITEM pera q̃ los catedratics de Arts acudixquen com dehuen a sa obligacio, vedam y prohibim, que durant tot lo temps del seu curs no puguen predicar sino alguns dumenges, o festes de guardar y que no puguen posar substitut, sino en cas de malaltia, o altre just impediment, a coneguda del Rector.

Cap. XIII. Dels estudiants que han de oyr les Arts.

1 PRIMERAMENT se ordena y mana, que axi los estudiants que han oyt Gramatica y Retorica en esta vniuersitat, com los forasters que venen a oyr lo curs de les Arts, sien primer examinats per lo Rector, y dos examinadors; y que aquells solament que seran aprouats per la major part, les puguen oyr. Pera lo qual se ordena, q̃ lo Escriuà tinga vn llibre, en lo qual se registren y escriguen los noms dels estudiants que cascun any seran examinats y aprouats, pera que aquells, y no altres, puguen ser admesos a la prouança del curs, pera graduarse de Bachillers en Arts.

2 LO examen pera passar a oyr les Arts, ha de ser desta manera, Que lo estudiant lligca dauant los examinadors, y construixca algunes periodos de les Oracions de Cicero, no sols construint cada clausula per si, pero donat tambe a cada periodo tot lo llegitim sentiment de aquella, pera ques veja com la enten: apres li donaran alguna composicio de repente per escrit, y algunes oracions in voce.

3 ITEM se ordena, que los estudiants que han de oyr les Arts, tinguen catorze anys poc mes o menys, perque en esta edat estan de ordinari disposts los ingenis pera les subtilitats de les Arts. y si lo Rector y examinadors conexeran en algu, ans desta edat, suficiencia de Llatinitat, y bon discurs y

juhi

juhi pera oyr les Arts, poran los dits dispensar ab aquell pera que puga oyrles.

4 ITEM en respecte de poderseo passar los estudianta de Arts del vn mestre al altre, se ordena, que solamẽt tinguen esta llibertat fins a S. Andreu del primer any de la qual festa en auant no porao mudar de mestre, sino ab molt justa causa a coneguda del Rector. Y lo estudiant que de altra manera se atreuira a passarsen de vn mestre en altre, estara tres dies en lo cep del estudi, y li manaran que mene a oyr ab lo primer mestre: y sino voldra, sia desterrat del estudi: y lo mestre quel admetra a oyr les sues lliçons, sia castigat a arbitre del Rector. Lo qual volem se obserue tan puntualment, que ni lo mateix mestre ab qui lo dit estudiant ohia, puga passat S. Andreu donarli llicencia pera oyr ab lo oposit, y si li donara tal llicencia, no li valga, y sia castigat a arbitre del Rector.

5 ITEM, per quant per prouehirse les catedres de Arts a la Pascua de Pentecostes, ab ocasio de arrimarse als catedratics prouehits, molts estudiants se dexen de oyr les lliçons de Llatinitat molt temps ans que los catedratics comencen son curs, de lo qual se segueix molt gran e notable dany als estudiants, axi perques perden tres o quatre mesos de lliçons, com tambe perque ab la llibertat se descomponen, y empleen en coses indecents, y prenen algunes vicis y males companyies, inhabilitirse peral estudi de les lletres Perço, e per altres justs respectes se ordena, que los catedratics nouament prouehits, no puguen comparexer en lo estudi, ni places junt a ell, ço es la plaça de la morera, la de santa Caterina de Sena, la de Villarrasa, ni en alguna de aquelles parrides, o carrers que estan deues lo estudi, ni en lo mercat, ni en altra plaça, ni lloc public de la present ciutat, en companyia de estudiants, fins lo endema de nostra Senyora de Setembre. sots pena de dos escuts per cada vegada que seran atrobats en algu de dits llocs prohibits: lo vn escut perals pobres estudiants, e altre peral acusador, e laltres penes a arbitre del Rector. E lo estudiant que a les hores ques llig en lo estudi en les clases de la Llatinitat, faltara a ses lliçons, prouantse que estaua ab algu dels dits catedratics, en qualseuol lloc e part que sia, en lo dit temps, en ninguna manera sia admes aquell any a oyr les Arts.

Cap. XIIII. Del asento y llocs dels graduats, axi en los actes publics, com en lo orde de arguir.

PER

1 PER quant lo orde y concert en tota comunitat es molt necessari pera q̃ nos faça agrauí a persona alguna, ordenam, Primerament q̃ en les conclusions y actes publics ques tindran en esta vniuersitat, se guarde est orde, que lo primer lloc sia dels Doctors en Theologia, lo segon dels Doctors en Canones, lo tercer dels Doctors en Lleys, lo quart dels Doctors en Medicina, lo quint dels Mestres en Arts, lo sise dels Llicenciats en Theologia, o en algunas de les altres sciencies e facultats, guardant entre si lo mateix orde q̃ esta dit entrels sobredits Doctors. Lo vltim lloc sera dels Bachillers, del mateix modo que esta dit dels Doctors y Llicenciats.

2 ITEM se estatueix, que a ninguna persona de qualseuol qualitat y condicio que sia, se li done cadira, o se li pose sitial, ni se li done asento, sino es lo comu entrels Doctors, a disposicio del Rector ates y sent axi que los senyors Iurats, sent pares de la Republica, y patrons desta vniuersitat, no tenen altre asento particular sino lo comu en lo banc dels Doctors. Exceptant en aço los caps de la republica, q̃ son los senyors Virrey y Arebebisbe, als quals se done cadira y sitial.

Cap. XV. De les Conclusions.

1 PRIMERAMENT, per quant los actes publics de conclusions solen ser en diuerses facultats, se estatueix q̃ tant en los asentos, com en lo orde del arguir se guarde a cada Doctor o Mestre la antiguetat del seu grau, de manera q̃ nos faça agrauí a algu Pero quant les conclusions seran de Magisteri en Arts, lo primer lloc tindra los Doctors en Theologia, o Medicina, e apres los Mestres en Arts ab esta moderacio, que si parexera al Rector que per algun bon e iust respecte se debuen en alguna ocasio donar les conclusions a alguns Mestres en Arts primer que a alguns Doctors, les puga donar, hauent ja arguit primer alguns Doctors. Perque no es be sien preferits en ninguna ocasio los que son solament Mestres en Arts, a tots los Doctors de les altres facultats, encara que les conclusions sien de Arts.

2 ITEM, per quant alguns religiosos Doctors desta vniuersitat, graduats o encorporats en ella, poden ser constituits en alguna dignitat, o prelacia de la sua religio; se ordena que los tals sien preferits als altres Doctors en esta forma, que si los dits Prelats seran mes antics en grau que los altres Doctors, sels guarde sa antiguetat, la qual nols lleua la prelacia. pero si seran

menys antics, arguira primer vn Doctor dels mes antics de la vniuersitat, y apres aquell Prelat Doctor, y si haura altres Prelats Doctors tambe desta vniuersitat, anarse han entreposant entrels altres Doctors de la matexa vniuersitat, segons la antiguetat de son grau.

3 ITEM, per quant es just quels que venen a esta vniuersitat, a assistir en los actes publics, sien admesos y tractats ab tota cortesia y honor, estatuim y ordenam, que en cas que vinguen algun Bisbe, Dignitat, o Canonge, que sia Doctor, se preferixca als demes Doctors: y si vindran alguns religiosos Doctors que sien Prelats, o Lectors en alguns conuents, o colegis, sels done lo lloc que se ha acostumat, dexant a disposicio del Rector lo senyalar los llocs a dits religiosos y als cauallers, y persones seculares que acudiran als actes publics, conforme li parexera, segons la qualitat de ses persones, ab tal que lo primer lloc apres del Rector tinga Doctor de la vniuersitat.

4 ITEM se estatueix, que tots los actes de conclusions publiques de qualseuol facultat se tinguen per lo menys quatre hores, dos demati, y dos apres de dinar en esta forma. que dende S. Lluc fins a Pasqua de Resurrectio entren puntualment demati a les nou, y nos acaben fins a les onze; en hauent dinat, entren a les dos, y acaben a les quatre. de Pasqua de Resurreccio fins a S. Lluc demati entren a les huyt, y acaben a les deu; en hauent dinat entren a les tres, y acaben a les cinc. A les quals hores volem que ningun Doctor, ni Mestre de la facultat de la qual seran les conclusions, puga llegir, so pena de vn ducat cada vegada que fara lo contrari, perals pobres estudiants: pera que los estudiants se aprofiten asistint a les conclusions.

5 ITEM ordenam, que la propina ques acostuma donar en les conclusions, solament se done als Doctors, o Mestres que actualment arguiran, o no restara per ells, excepm los catedratics que hauran llegit ab catedra de aquella facultat, o alguna altra superior, en esta vniuersitat. als quals encara que no arguixquen, sels donara la propina. Axi mateix volem, que a ningu que no assistira al acte per lo menys demati, o en hauer dinat les dos hores sobredites, no se li done propina alguna, sino es per verdadera enfermetat, y que en salut acudixca ordinariament als actes de aquella facultat.

6 ITEM pera obuiar a molts inconuenients que solen resultar de no vsar los Doctors, o Mestres de tota aquella modestia y bon terme que dehuen a la

auto-

autoritat de ſes perſones, y bon exemple dels eſtudianst, en los actes de les conclusions, lo que particularment ſucceheix per volerſe atraueſar alguns entre lo que arguhix y lo que reſpon. Per tant eſtatuhim y manam q̃ de aci auat ningun Doctor ni meſtre ſe atraueſe ni mezcle a dit coſa alguna, ſino q̃ tots callen, dexant parlar tan ſolament al q̃ arguhix y al que reſpon, y que los dos a ſoles tracten ſon argument e dificultat, y lo ques traueſara, ſi ſera catedratic o examinador, per cada vegada que fara contra eſta conſtitucio, ſe li lleuen deu ſous de la catedra o propina, aplicadors ſenſe remiſſio alguna als pobres eſtudiants, y ſi no ſera catedratic ni examinador, no ſe li done propina, ni en aquell acte, ni en altres dos ſeguents a que acudira.

7 ITEM eſtatuhim e ordenam, que ſi algun Doctor o Meſtre arguhint, o reſponent, o de qualſeuol altra manera en actes publics ſe deſcomedira contra algun altre Doctor o Meſtre, ſia priuat de la propina de aquell acte e altres dos ſeguents, y ſi ſera notable lo deſcomediment y mal terme que haura vſat, puga lo Rector arreſtarlo en lo lloc, y per lo temps que li parexera.

Cap. XVI. Dels Examinadors in genere.

1 PRIMERAMENT ſe eſtatueix, que los examinadors de qualſeuol facultat o ſciencia, en lo ingres del dit ofici juren en poder del Rector que donaran lo vot conforme a Deu y ſes conciencies, lleuada tota afectio e paſsio, y qualſeuol altre reſpecte huma, y que ſenyalaran los punts en la forma que apres ſe dira.

2 ITEM, pera ques conſerue igualdat entrels examinadors, ſe eſtatueix, que caſcun any hu de aquells ſia prior en la facultat de què es examinador, y tinga en ſon poder lo llibre dels ques graduen; y ſi lo examinador a qui tocara lo llibre, nol voldra actualment tenir y ſeruir, volem que paſſe al que ſucceheix, exceptat cas de malaltia. Al dit prior tocara aduertir al q̃ ſe ha de graduar, lo que ha de fer, y rebre los diners de les propines que en aquell grau ſe han de diſtribuir, y repartirles ſegons lo que ſe ha de donar a cada hu dels que concorren en aquell grau, y dit ofici anira per turnum, guardat entre ſi la antiguetat de la examinatura.

3 ITEM ſe eſtatueix, que en lo preſidir y ſer padri dels graus, axi de doctorats e magiſteris, com de bachillerats de Arts, Medicina, y Theologia, ſe guarde en-

de coīrels examinadors lo turno acostumat, segons la antiguetat de sa examinatura, y de manera que aquell a qui tocara, haja de presidir personalment; y sino sera present, ni voldra presidir, passe lo turno al altre examinador que succebeix. E aço se enteoga en cas que no vulla pendre lo que se ha de graduar, padri extraordioari; perque sil voldra pendre, se li concedeix llibertat pera que ho puga fer, ab que sia dels examinadors.

4 ITEM se ordeoa, que los examinadors hajen de asistir de mati, o apres dînar a le e onclusioos ques teneo perals graus, sino es per malaltia, o altre just impediment, a coneguda del Rector, sots pena de perdre la propina del grau.

5 ITEM se estatueix, que de huy eo auant oos puguen fer conjuots de les examinatures y catedres, sino es precehint eonuocacio y prouisio, oemine discrepante, dels senyors Iurats, Racional, Aduocats, Siodic, y Escriua, a qui toca prouehir dites examinatures y catedres. Pero poras donar substitut a algun examinador malalt, sil demana, ab que oos done en les eooclusions mes de vna propina de examinador: y tambe es pora dooar a alguo examinador, si anira fora a algun Concili, o a tractar negocis de la Ciutat, o Vniuersitat: los quals substituts dureo tan solament lo temps de la malaltia, o absēocia.

6 ITEM que lo principal no puga enuiar lo eoojunt, sioo en cas de malaltia, absencia, o altre impediment molt precis.

7 ITEM se ordena, que lo examinador absent del lloc y hora del examen, sino es per malaltia tan solament, no puga guanyar la propina de aquell grau: la qual aplicam als altres examinadors ques trobaran presents, pera ques repartixca entrells: y si algu de aquells no voldra la porcio e part que li cabra, sia aquella perals pobres estudiants. Declarant que oos jutge per absent lo examinador en Theologia, o Medieina, que a la hora ques fara algun bachiller eo alguna de dites facultats, llegira actualment, sent aquella hora la propia e ordinaria de la sua catedra. Pero en los actes de les eonclusioos no volem falten los examinadors, per llegir a hora que se encontra ab lo dit acte: ni tampoc falteo al grau de doctorat, o magisteri, per llegir aquella hora: y si faltaran, encara que acudixquen apres de hauer acabat de llegir lo graduant, perdeo la propioa de aquell grau, com sino foren acudits a ell.

8 ITEM se ordena, q̃ si faltarao alguns examinadors, o per malaltia, o per estar fora de la ciutat, o per no acudir, de manera q̃ noy haja lo numero dels examinadors ques requerix pera donar lo grau en tal cas lo Rector nomenara Doctors, o Mestres de la facultat, pera que entreuinguen al grau en lloc dels examinadors absents y sels donara la propina que aquells hauien de rebre, sis trobaren presents. Pero los malalts en ningun cas de malaltia volem que dexen de guanyar sa propina.

9 ITEM se ordena, que en tots los graus de Doctors e Magisteris los examinadors tinguen, com es costum, son lloc, axi en los asentos, com en lo arguir, segons la antiguetat de la sua examinatura, encara que sien mes aotics en lo grau de aquella facultat. Eo los bachillerats quant als asentos tindran lo lloc segons la antiguetat de son grau, quant al orde del arguir segons la antiguetat de la sua examinatura.

10 ITEM se ordena. que quant se donara algun grau de Bachiller en qualseuol facultat, lo padri porte la insignia de aquella facultat, y axi mateix quant presidira en algun acte de conclusions publiques: y quant sera grau de Doctor, o Magisteri, les hajen de portar y vestir no sols lo padri, pero tambe tots los examinadors, so pena de perdre la propina de aquell grau la qual se repartiran los altres examinadors, si la voldran, y sino, se done a la confraria dels pobres estudiants.

Cap. XVII. Dels graus de diferents sciencies, & primo dels graus de Arts.

1 PRIMERAMENT se estatueix, que lo estudiant ques voldra graduar de Bachiller en Arts, porte certificatoria com fonc examinat y aprouat pera oyr les Arts; y com cascun any apres que començà a oyr lo curs, se ha matriculat, y que ha oyt ja los huyt llibres de Physics de Aristoteles: perque ans de hauerlos acabat de oyr complidament, no volem se puga graduar.

2 ITEM volem, que pera rebre dit grau de Bachiller en Arts, llegca vna lliço, com es costum, declarant en ella dos capitols del text de Aristoteles, lo hu de la Llogica, e laltre de la Philosophia, sobre los quals li arguiran los examinadors: y trobat suficient, se li donara lo grau, en lo qual li presidira lo pro-

lo propi Mestre de qui ha oit lo curs; y eo falta de aquell hu dels examinadors, a qui tocara lo turoo de presidir.

3 ITEM, per quant alguns estudiants en hauer acabat lo curs, o poc apres, se graduen de Mestres en Arts; y ventse ja Mestres, se dedignen de oir Theologia, o Medicina, o alguna altra facultat major · iosseguint lo que antigament fonc molt observat en esta vniuersitat, ordenam que ningun estudiant se puga graduar de Mestre en Arts, que primer no sia Bachiller, y proue ab relacio dels catedraties de Metaphysica y Philosophia moral, com apres de hauer acabat tot lo curs, ha oit ab aquells vn any y per lo llibre de la matricula, y testimonis, com ha cursat per lo meoys tres anys en Theologia, o Canones, o Lleys, o Medicina.

4 ITEM ordenam, que lo estudiant ques voldra graduar de Mestre en Arts, demes de lo estatuit en lo precedeot estatut, haja de tenir per lo menys vintidos anys de edat complits: la qual prouara, o ab testimonis, o ab la fe del baptisme.

5 ITEM lo estudiant que voldra graduarse de Mestre en Arts, teoint per padri lo Mestre de qui haura oit lo curs, y faltant aquell, hu dels Examinadors a qui vindra lo turn, com esta dit dels Bachillers, sustentara vn acte de conclusions publiques per totum diem de Llogica, Philosophia natural, Methaphisica, e Philosophia moral, e si voldra posar algunes conclusions de Astrologia y Mathematiques, estara en la sua ma. Acabat lo qual acte, dos dels Examinadors, los mes antics, li donarao los puots, es a saber vn capitol del test de la Llogica, y altre del test de Philosophia, los quals dina vintiquatre hores llegira eo la capella desta vniuersitat, dauant lo Canceller, Rector, y Examinadors, a porta tancada, y hauent llegit per lo menys mija hora, li arguiran alguns dels Examinadors. Fet dit examen, sen exiran de la capella lo graduant y lo padri, y lo Canceller demanara als Examinadors los vots; y sent admes, li donara lo grau ab lo compliment o falta de titols, segons seran los vots dels Examinadors.

6 ITEM pera major declaracio se ordena, que si lo estudiant que vol algun grau de Arts, per no tenir present al mestre de qui oi lo curs, volgues per bons respectes, a coneguda del Rector, pendre per Padri algu dels examinadors, dexant al que en aquella ocasio li toca lo turn de la presidencia, nol

puga pendre sino ab beneplacit y consentiment del examinador a qui li toca la presidencia, y depositant dos propines de padri, la vna peral examinador a qui tocaua llauors la presidencia, y laltra peral padri que lo graduant apres voluntariament pendra, lo qual semblantment se obseruara en totes les facultats quant lo graduant voldra per padri algu dels examinadors a qui en aquella ocasio no li toca la presidencia.

Cap. XVIII. Dels graus de Medicina.

1 PRIMERAMENT se estatueix, quel estudiant ques voldra graduar de Bachiller en Medicina, sia primer Bachiller en Arts, y proue com ha oit tres anys complidament, y q̃ ha praticat vn any, per quant ab lo grau de Bachiller pot ya curar almenys en alguns pobles fora de Valencia. Prouats dits cursos y platica en la forma y com esta dispost en les antecedents constitucions, sia examinat particularmẽt per tots los examinadors en ses cases ab lo examen que nomẽnen tentatiua, posant sos vots en vna caxeta tancada: y vists per lo Rector los vots secrets dels examinadors, si sera admes per tots ells, o per la major part al examen public, llegira a la hora que li senyalara lo Rector, vn Aforisme de Hipocrates, y li arguiran alguns dels examinadors segons lo vs y costum desta vniuersitat y acabats los arguments, retirats lo Canceller, Rector, y examinadors en la aula de Medicina, votaran segons Deu y sa conciencia, si se li donara lo grau: y aprouat per los examinadors o major part de aquells, se li donara lo dit grau, ab los titols que parexera a la major part de dits examinadors.

2 Lo estudiant ques voldra graduar de Doctor en Medicina, mostrara al Rector los titols de bachillerats en Arts y Medicina, lo qual li donara llicencia pera que sia examinat en particular per tots los examinadors en ses cases, y aprouat per ells o la major part per vota secreta, tindra lo dia quel Rector li senyalara, vn acte de conclusions per totum diem, a les quals asistiran tots los Examinadors, Catedratics y Doctors desta facultat, de la manera que esta dit Acabat lo dit acte, votaran si li donaran los punts pera que llegca dins vintiquatre hores en la capella, ys guardara la forma que esta dita pera donar lo grau de Doctor en Theologia.

3 PERA major declaracio se ordena, que en les conclusiõs que ha de sustentar lo que se ha de graduar de Doctor en Medicina, ni haja tantes de prati-

pratica de diferents malalties,com de theorica y les de theorica sien de totes les materies del curs,y de Anatomia,simples, y cirugia.

Cap. XIX. Dels graus de Canones y Lleys.

1 PERA que no sia admesa examen de Doctor en Canones y Lleys persona que no tinga suficiencia,y que apres de hauer llegit in punctis, no se haja de expelir y afrontar, ys dexen de seguir altres inconuenients, se ordena q̃ cascun any se faça eleccio de dos Doctors examinadors en dites facultats, los quals en les cases y de per si examinẽ en particular et priuatim al q̃ vol graduarse,y facen relacio al Rector, posant en la caxeta tancada vna A, o vna R, pera que se entenga si sera admesa al examen secret, y admes se li donarã los pũts,los quals llegira en la capella a porta tancada apres de vintiquatre hores, y le li donara lo grau de dites facultats, en lo modo y forma que se ha obseruar y acostumat fins al dia de huy en esta vniuersitat.

2 ITEM pera que en la nomincaio dels dos examinadors per la sobredita tentatiua noy haja confusio,se ordena,que lo primer any apres de la publicacio destes Constitucions facen dit ofici los dos examinadors mes antics , lo segon any los altres dos que succehiran en antiguetat de examinatura, y axi consecutiuament los altres anys per turnum : acabat lo qual tornaran a començar los mes antics ; y en cas que los dits Doctors no concorden feta dita tentatiua , trobantse en la caxeta vna A , y vna R en tal cas lo Rector nomenara vn tercer dels matexos examinadors pera quel examine , sense q̃ sapia si l aprouen,o reprouen y examinat per aquest tercer,seguirse ha la part a la qual ell adherira. Y volem que per lo treball desta tentatiua, lo ques voldra graduar de Doctor , donealli encontinent a cada hu dels Doctors quel examinaran,sis lous,y al Canceller,Rector,Padri,Prior,y Apuntants, altres sis lous a cascu,per lo treball de anar a donarli punts al estudi.

3 ITEM,que per quant en los antecedents capitols se ha ordenat , que quant entreuindran los Doctors , e Mestres en donar algun grau com a examinadors, sels dona lloc y asento conforme a la antiguetat de la examinatura , y aço no se haja de entendre axi generalment en los Doctors ques fan en Canones y Lleys perço pera major declaracio se ordena , que en los Doctors ques faran en Canones y Lleys , hajen de fer padrins lo mes antic examinador en primer lloc, y lo mes antic Aduocat de la ciutat, encaraque

ra que ſia mes modern examinador, en ſegon lloc e ſi lo mes antic examinador ſera tambe mes antic Aduocat de la ciutat, haja de tenir lo primer lloc com a examinador mes antic, y lo altre mes antic Aduocat que entreuindra en lo dit grau, encara que ſia mes modern examinador, haja de ſer tambe padri, y tenir lo ſegon lloc.

4 ITEM ſe eſtatueix, que de act auant quant algu repetira en la Sala deſta ciutat en Canones y Lleys, pera aduocar en la plaça, no li porte lo Vedell deſta vniuerſitat les inſignies de Doctor, es a ſaber, barret, borla, y guants, ſino ſera graduat de Doctor en dita facultat, en eſta vniuerſitat, o en alguna altra de les aprouades ques ſenyalaran en eſtes Conſtitucions, per quant dites inſignies ſols pertanyen als Doctors, y no als Bachillers.

Cap. XX. Dels graus de Theologia.

1 PRIMERAMENT ſe ordena, que lo eſtudiant que voldra graduarſe de Bachiller en Theologia, haja de ſer primer Bachiller en Arts, y prouar en la forma ſuperius dita per lo llibre de la matricula, q̃ ha oit tres curſos de Theologia, ab continuacio dende S. Lluc fins a S. Iuan: lo qual prouara ab teſtimonis de viſta, y quells ha oit dels catedratics ordinaris deſta vniuerſitat. Prouat lo qual, llegira a la hora que li ſenyalara lo Rector, dos diſtinctions del Meſtre de les ſentencies, les quals ſeran o del primer y del tercer, o del ſegon y quart: y apres li arguiran dos examinadors ſenyalats en lo paper de les concluſions ques acoſtumen donar peral Bachillerat. Y ſi algu dels ſenyalats no pora argumentar, o no voldra, puga acomanar a altre examinador que arguixca per ell.

2 ITEM eſtatuim e ordenam, que los eſtudiants de Theologia curſant y oint en la vniuerſitat tres lliçons per lo menys, puguen oirne altres en los moneſtirs o colegis de la preſent ciutat, y volem que aqueſt acte de virtut nols ſia de impediment pera graduarſe, ab que prouen (com eſta ordenat) que han oit les tres lliçons en la vniuerſitat.

3 ITEM eſtatuim, per requirirho axi la dignitat y excelencia de la Theologia, que ningu ſe puga graduar de Doctor en eſta facultat, que no tinga per lo menys vintiquatre anys de edat complits, y algun orde ſagrat, y ſia ya Bachiller en Arts y Theologia, y proue hauer oit quatre anys Theologia

en

en esta, o en altra vniuersitat aprouada: y tinga lo dia que lo Rector senyalara, vnes conclusions escolastiques impreses, en les quals posara les materies dels quatre llibres de les sentencies, de tal manera que algunes delles sien de les materies especulatiues, y les altres de les materies morals, y les vltimes de Sacraments y no les ferme lo Rector, sino tindran estes tres maneres de materies.

4 Acabat aquest acte, lo mateix dia demanara lo Rector als Examinadors sos vots per suffragia secreta, pera veure si sera admes al segon acte de Theologia positiua y sent admes per los Examinadors, li senyalaran ells lo dia pera dit segon acte, lo qual volem no se li pugui donar ni senyalar, que no passen per lo menys huyt dies del vn acte al altre, si ya per ser lo graduant foraster, o per altres rahons no li paregues al Rector y Examinadors, o a la major part de aquells abreuiar exos dies. En aquest segon acte seran les conclusions de diferents lloes e dificultats dels dos testaments vell y nou.

5 Tengudes les segones conclusions de Escriptura, se li senyalen los punts en esta forma, que presentat per lo Padri al Canceller lo graduant, tinga lo mateix Canceller lo llibre del Mestre de les sentencies en les mans tancat, y los dos Examinadors mes antics dels que alli assistiran, senyalen ab tres agulles o paperets, lo hu en lo hun llibre del Mestre tres distinctiōs diferents, lo altre de la matexa manera en lo altra llibre altres tres, y los llibres seran alternatiuament lo primer y tercer, o lo segon y quart.

6 Senyalades desta manera tres distinctions per cada hu dels dos Examinadors, lo graduant eligira eo cada hu de dits dos llibres del Mestre vna de aquelles tres distinctiōs que li hauran exit, la q̃ a ell li parexera, y de cada vna delles fara tantost tres conclusions, de manera que seran sis, de les quals fara tantes copies manuscriptes, quants son los Examinadors de dita facultat. Estes copies donara al vedell pera que les porte aquella matexa vesprada a les cases dels Examinadors.

7 Lo dia seguent cumplides vintiquatre hores, dende que se li senyalaran los punts, llegira en la capella desta vniuersitat a porta tancada les dos distinccions sobredites en la forma ques acostuma, de manera que la lliço dure per lo menys mija hora, y despres li argumenten quatre dels Examinadors. Acabats los arguments sen exiran de la capella lo Padri, y lo graduant, y los

los examinadors votaran, y aprouat per ells, lo Canceller li conferira lo grau de Doctor en la forma acostumada, y ab los titols que resultaran dels vots y parers dels examinadors.

8 ITEM, per quant se venen a graduar aesta vniuersitat algunes persones graues y calificades, com son alguns elets en Bisbes, Inquisidors, dignitats de alguna Iglesia catedral, Canonges de alguna metropolitana, capellans de honora de sa Magestat, o alguns Abats, Generals, o Prouincials de alguna religio, o Vicaris generals de alguns Bisbes; ordenam, que prouant aquells hauer oyt quatre anys de Theologia en alguna vniuersitat aprouada, sien admesos al examen secret, sens tenir conclusions publiques: y axi depositant les matexes propines que dejus se especificaran, y huyt reals per la asistencia del Canceller y Rector y arguments dels Examinadors, sels senyalaran los punts pera llegir dins vintiquatre hores en la forma dita, y argumentaran tots los examinadors, o la major part de aquells, guardant tot lo demes que esta ordenat peral examen secret dels Doctors en Theologia.

9 ITEM se estatueix, que si algun grau se votara publicament, ningu puga exit de alli reuelar ni descubrir son vot, ni dels demes per alguna via. y quant seran nomenats Examinadors, juren inter alia de guardar en esta part tot secret: y s suplique al senyor Archebisbe sia seruit de manar se guarde dit secret, so pena de excomunicacio major latæ sententiæ.

Cap. XXI. De les propines que se han de donar en les conclusions y graus.

PRIMERAMENT se ordena y mana, que en los actes de conclusions pera ferse Doctor en Theologia, o Medicina, o Mestre en Arts, als Examinadors de dites facultats sels done a cada hu de aquells quatre reals Castellans, y a tots los demes Doctors o Mestres que acudiran a dits actes, y arguiran en ells, o no restara per ells, sels donaran solament dos reals.

Les propines per lo bachillerat en Arts.			
A la caxa de la Ciutat	1 ll 1 s	A cadahu dels Examinadors	ll 6 s
Al Canceller	ll 10 s 6	Al Esclaui de la Sala	1 ll 1 s
Al Rector	ll 10 s 6	Al Vedell	ll 10 s 6
		Al Padri	1 ll 1 s
		Al prior que te lo llibre	ll 10 s
		Al guanter	

Les

Les propines peral magisteri en Arts.

A la casa de la Ciutat	3 ll 3 s 3
Al Canceller	e ll 1 s 1
Al Rector	1 ll 1 s 2
A cadahu dels Examinadors	1 ll 1 s 2
Al Padri	2 ll 2 s 2
Al Vedell	1 ll 1 s
Al Escriuà	
Al guanter	

Les propines peral bachillerat en Theologia.

A la casa de la ciutat	2 ll 1 s 2
Al Canceller	ll 10 s 6
Al Rector	ll 10 s 6
Al Padri	ll 10 s 6
A cadahu dels Examinadors	ll 10 s
Al Vedell	ll 10 s 6
Al Escriuà	1 ll e s 2
Al Sindic	ll 10 s

Les propines peral Doctorat en Theologia.

A la casa de la Ciutat	7 ll 10 s
Al Canceller	e ll 2 s 2
Al Rector	2 ll 2 s 2
A cadahu dels Examinadors	2 ll 2 s 2
Al Padri	3 ll 3 s 9
Al guanter per parelle de guants	ll s
Al Escriuà per tres actes	6 ll 6 s 6
Al Sindic	2 ll e s 2
Al Vedell	
y si voldrà lo graduant que ell done les conclusions.	ll 13 s 4
Per lo barret y borla	

Los salaris peral bachillerat en Medicina.

A la casa de la Ciutat	1 ll 1 s 1
Al Canceller	ll 10 s 6
Al Rector	ll 10 s 6
Al Padri	ll 10 s 6
A cadahu dels Examinadors	ll 10 s
Al Escriuà	1 ll 1 s
Al Vedell	ll 10 s 6
Al Sindic	ll 10 s

Les propines de Doctor en Medicina.

A la casa de la Ciutat	7 ll 10 s
Al Canceller	2 ll 2 s 0
Al Rector	2 ll 2 s 2
Al Padri	4 ll 6 s 10
Al guanter per parells de guants	ll s
Al Escriuà per tres actes	6 ll 6 s 6
Al Sindic	2 ll 2 s 2
Al Vedell	ll s
Per lo barret y borla	ll s

Les propines del bachillerat en Lleys y Canones, y del Doctorat en les matexes facultats son les matexes que en los graus de Theologia y Medicina.

Cap. XXII. De les incorporacions.

1 PER quant succehix alguns Doctors o Mestres graduats en altres vniuersitats volerse agregar e incorporar en esta de Valencia, se estatueix e ordena.

Primerament inseguint lo q̃ en les altres vniuersitats se obserua, que ningun Mestre en Arts, o Doctor en Theologia, Medicina, Canones, o Lleys, graduat per lo Conde Palatino, puga ser incorporat en esta vniuersitat.

2 ITEM volem y ordenam, que aquells Mestres, o Doctors tan solament

P sien

sièn incorporats en esta vniuersitat, que seran graduats en alguna vniuersitat aprouada en estes constitucions.

3 ITEM ordenam, que per la dita incorporacio se donen a la caxa de la ciutat, Canceller, Rector, Padri, Examinadors, Sindine, Escriua, Vedell, y Guanter, les matexes propines per entregue ques donen quant algu pren de nou lo grau de Mestre, o Doctor, en lo qual no volem se faça diferencia del natural al estranger · nos donara empero en la incorporacio lo ques sol donar per lo barret y borla, puix nos gradua de nou, ni seruix tal insignia. nis donara al vedell lo que se li acostuma donar quant porta ell les conclusions als Doctors perals actes publics, puix en la incorporacio nos te acte public algu.

4 ITEM pera lleuar alguna confusio ques poria succeir entrels padrins dels graus, e de les incorporacions, volem que en lo llibre aon se asenten los ques graduen (que te cada any hu dels examinadors en cada facultat) se pose a part lo turno dels que presidixen a les incorporacions, guardant en dit turno lo mateix orde ques guarda en la presidencia dels Magisteris y Doctorats: y axi mateix en lo llibre dels ques graduen se escriga consecutiuament entrels altres graduats lo dia en que aquell Mestre o Doctor se incorporara, perq̃ volem se li conte la antiguetat del seu grau dende aquell dia en auant, com si aquell dia se graduara en esta vniuersitat.

Les Vniuersitats aprouades son les seguẽts.

En Italia	*En Francia*	*En Castella*	*En Arago*	*En Flandes*
Roma	Paris	Salamanca	Huesca	Louayna.
Bolonia	Tolosa	Alcala de	Çaragoça	*En Alemaña*
Perosa	Poitiers	Henares	*En Sabòya*	Colonia.
Padua	Mompeller	Valladolid	Turin	Viena.
Napols	Auiño	Siguença	*En Portugal*	
Ferrara	Burdeus	Granada	Coimbra.	
Pisa	*En Cataluña*	Toledo	*En les Indies*	
Sena	Lleyda	Osuna	Mexico.	
Pauia.	Barcelona.	Seuilla.		

Cap·

Cap. XXIII. De la llengua Hebraica y Grega.

1 PER quant ordinariament hi ha en esta vniuersitat dos catedres de Hebraic, y dos de Grec, se estatueix, que axi en la vna destes dos llengues com en laltra, lo hu destos catedratics lligca dematí, y lo altre apres de dinar a les hores q̃ lo Rector los senyalara· y lo hu lligca la Gramatica e sos preceptes, y laltre la construccio; de tal manera, que lo q̃ llegira Gramatica, no lligca construcțio, ni lo q̃ llegira construcțio, lligca Gramatica, sino que cada hu lligca lo que requerix la sua catedra. Y lo que llegira Gramatica, acabada la torne a començar, segons li ordenara lo Rector conuenir peral benefici dels estudiants.

2 EN lo que toca a les hores, encarregam al Rector que als catedratics de Hebraic senyale tals hores que puguen acudir a elles los estudiāts Theolecs sense perdre ses lliçons de Theologia, y la de preceptes de Grec de manera que puguen tambe oirla los Gramatics ya prouectes y Retorics, sense perdre ses lliçons ordinaries.

Cap. XXIIII. De les Clases de Retorica y Llatinitat.

1 PRIMERAMENT se estatueix, que tots los que han de oir Gramatica, sien primer examinats de llegir y escriure per los examinadors nomenats per lo Rector, y no la puguen oir los que no sabran ben llegir, y escriure com conue, a arbitre de dits Rector y Examinadors.

2 ITEM encarregam molt a les conciencies de tots los mestres de les clases, que tinguen gran conte en no sufrir a ningu de sos estudiants descomediment algu, ni descortesia, ni ab ells, ni ab altra persona alguna, ni fer ruido en les lliçons, y al que fara lo contrari, castigarlo ab rigor, y que procuren ensenyarlos criança y vrbanitat, y castiguen als que no la guardaran, y en totes les ocasiōs que poran, los exorten a la deuocio, temor de Deu, y frequentar los Sacraments.

3 ITEM se estatueix, que ningun estudiant puga passar de vna clase a altra, sens que sia primer examinat en presencia del Rector, per examinador, o examinadors que dit Rector senyalara: los quals no sols lo examinaran

dels preceptes que ha oit en la clase de la qual sen vol passar, pero tambe de la orrographia, e volem dit examen se faça tres vegades cada any, es a saber a S. Lluc, a Carnestoltes, y a S. Iuan: y axi mateix ningun mestre puga acceptar algun estudiant de altra clase en la sua, sino portant cedula fermada del Rector, sots pena de vn ducat per cada estudiant ques trobara en la sua clase hauer passat de altra sense dita llicencia: de laqual pena aplicam la mitat a nostra Senyora de la sapiencia, y laltra mitat als pobres estudiats y si lo estudiant que sens dita llicencia sen haura passat, no pora pagar dita pena, o no la pagara, la pague lo mestre quel admet en la sua clase.

4 ITEM se ordena, que ningu puga llegir en esta vniuersitat Gramatica ni Retorica sens llicencia dels senyors Iurats, y cada any quant se escomencen los estudis per S. Lluc, cada mestre de Gramatica done raho al Rector del autor, o llibre que preten llegir aquell any, y llegirlo ha ab aprouacio del Rector, y no en altra manera.

5 ITEM se estatueix, que lo mestre que llegira Gramatica o Retorica fora de aquest estudi general, en cases o confraries, o altres llocs particulars, per lo perjuhi que fa a la vniuersitat, y poc respecte que li te, encorrega en pena de deu lliures, aplicadores a la confraria dels pobres estudiants: y sia inhabil pera qualseuol grau, honra, preminencia, y ofici desta vniuersitat: y los estudiants quel oiran, resten axi mateix inhabils pera tot lo sobredit, y pera poder oir Arts en ella, exceptant per justs respectes al mestre de Gramatica que llegira en lo Capitol de la Seu als criats dels Canonges, de Beneficiats, y capellans de aquella.

6 ITEM per quant es molt necessari, q̃ los mestres de Gramatica sien molt solicits, diligents, y continuos en son ofici, y exercici de sos dexebles, per ser la llatinitat lo principi e fonament pera aprofitar los estudiants en les altres sciencies, se ordena e mana, que tots los mestres de les clases en lo estiu, es a saber desde santa Creu de Maig fins a santa Creu de Setembre, estiga cada hu en la sua aula y clase dematí a les set hores y vn quart fins a les deu: en lo iuern, es a saber dende santa Creu de Setembre fins a santa Creu de Maig, estiga de la matexa manera en son auditori y clase dematí a les huyt y vn quart fins a les onze, y no sen puguen anar de son auditori, axi en lo estiu com en lo iuern, ans de les dites hores. en hauent dinat tant en lo estiu com en lo iuern acudira tambe cada hu dels dits Mestres a les dos y vn quart, y estara

estara alli fins a les cinc: y lo mestre que faltara en aço, sia multat en dos reals Castellans per cada hora: y si hauent de acudir a les huyt, no vindra fins a les nou, sia multat en quatre, y per lo semblant en les demes hores aci senyalades y si vindra molt mes tart, sera la pena y multa major, a coneguda y disposicio del Rector. Y axi mateix si sen anran de son auditori y clase, tant en lo estiu com en lo iuern, o despediran sos estudiants ans de les hores aci senyalades, sien multats segons lo que faltaran de les dites hores a arbitre del Rector. Totes les quals sobredites penes aplicam al apuntador, al qual encarregam que en tots los dies de lliçons axi dematí com en hauer dinat visite y mire ab cuydado les clases dels Gramatics, y apunte al que faltara conforme a lo que aci se ordena, y al Rector que faça executar dites penes ab tot effecte sense remissio alguna, y si lo apuntador se escusa de pendreles, ex nunc les aplicam als pobres estudiants.

7 ITEM se ordena, que en totes les clases, exceptant la primera que sera de principis o de menors, se repartixquen los estudiants per ses decuries o deenes, senyalant a cada decuria vn estudiant dels mes habils de aquella clase, lo qual pendra la lliço decor als de la sua decuria en presencia del mestre, es a saber estat lo mestre present en la sua aula, y dit estudiant donara auis al mestre dels que faltaran en donat com deuen la lliço decor, pera quel mestre los castigue y açote segons la falta que faran y si per ser grans lo mestre nols pora castigar, donara raho al Rector pera quell los castigue segons veura conuenir. E axi mateix ordenam, que quant se faran alguns acaptes, noy haja tornaboda, sots les dites penes.

8 ITEM se ordena com a cosa mes conuenient peral benefici dels estudiats de Gramatica, que y haja dos clases de principis, o de menors, altres dos de Sintaxis, o de mijans, y altres dos de majors, la vna de Prosodia, e laltra de Retorica, en les quals los mestres llegiran en la forma seguent.

De la primera Clase, que es de principiants.

9 EN esta clase ahon se comencen a ensenyar los principis de Gramatica, ha de hauer aquest orde y exercici, que en la primera hora axi dematí com en hauent dinat donaran los estudiants lliço decor al mestre, en la segona hora llegira lo mestre aquells preceptes de Gramatica que han de saber los principiants, axi mateix llegira en esta clase los preterits y supins, y les parts de la oracio, y algunes regles de les conueniencies les mes facils, com

son

son los de substantiu e adiectiu, les del nom y verb, la tercera hora sera de pratica y exercici, donantlos a declinar alguns noms, y conjugar alguns verbs, y proposantlos algunes conuenencies bones y males, conforme a les regles quels haura llegit, pera que facen juhi de aquelles, y lels imprimixquen dites regles en la memoria; tambels exercitara aquella hora fent que los vns estudiants interroguen als altres de aquelles regles quel mestre ha llegit, y que los vns donen als altres alguns noms a declinar, y alguns verbs a conjugar.

Lo mateix orde guardara, com esta dit, en les hores de apres de dinar.

De la segona Clase dels matexos principiants.

EN esta segona clase dels principiants que ja hauran passat per la primera, a la primera hora dematí donaran lliço de cor dels noms y verbs, dient cada nom de qual declinacio sia, y cada verb de qual conjugacio, en la segona hora llegira lo mestre lo genero, donant molts exemples pera major declaracio de allo que llegira, en la tercera hora fara exercici del que haura llegit en la hora precedent, interrogant als estudiants lo que ha llegit, y mirant com ho entenen, y fent que acerca de lo quels ha llegit, los vns se interroguen als altres.

EN hauent dinat a la primera hora fara que repetixquen les conjugacions y declinacions, los preterits y supins, les parts de la oracio, y les regles de les conuenencies que han oit en la primera clase. lo qual no se ha de fer tot cada dia, perque no bastara la hora, sino part en vn dia, part en altre, repetint ho moltes vegades pera quels reste axi millor en la memoria; en la segona hora llegira los Colloquis de Viues, mostrant com guarda alli Viues les regles y preceptes que ells ya han oit en la primera clase, y fara construir a alguns estudiants lo que haura llegit, en la tercera hora fara pratica sobre lo que ha llegit de Viues, fent que los estudiãts construixquen y escalen lo que construixen, de manera que vns en vna clausula, y altres en altra declaren lo que toca al suposit y verb, y altres parts de la oracio contengudes en aquella clausula, y axi com lo estudiant que construira, senyalara lo verb y nom, prenint lo mestre ocasio de alli, fara conjugar aquell verb, y declinar aquell nom als altres estudiants que li parexeran menys prouectes, pera que tots se exerciten. Tambe donara en esta tercera hora de pratica algunes composicions breus, pera ques aueen a saber guardar les regles de les conuenencies, y preceptes del genero, y de les parts de la oracio que hauran oit en la primera clase, y en esta segona.

De

De la tercera Clase de mijans, que es de Syntaxis.

11 ESTA clase se podra diuidir en dos, per ser molt lo numero dels estudiants, y en ella dematí faran los mestres a la primera hora pratica dels preceptes de Syntaxis que hauran llegit en lo dia precedent, y dels preceptes y regles que han oit en la primera y segona clase, perque es molt conuenient que en la clase superior se faça exercici y repeticio dels preceptes de les menors y precedents, axi pera que mes se asente en la memoria dels estudiants, com per ser los preceptes de les clases inferiors, disposicio, fonament y cami pera lo ques ensenya en les superiors. En la segona hora llegiran la Syntaxis de mestre Ioan Torrella, y en la tercera faran pratica de aquella, donant algunes composicions que facen en la aula ex tempore, conforme als preceptes de Syntaxis que haura llegit. En hauent dinat a la primera hora llegiran per autor o a Terenci, o algunes epistoles facils de Cicero, pera apendre bones frases. A la segona hora fara pratica del que haura llegit en Terenci, o en Cicero; y a la tercera hora donara vna composicio peral dia seguent, e llegiran la del dia precedent, y veura lo mestre lo paper de cada hu ahon portara sa composicio, pera reconexer les faltes de la ortographia, y aduertirles, y corregirles. Y axi mateix veuran si apunten be les periorodos y clausules, ab les comes, distincions, y altres punts. Y al principi de la primera hora donaran sa lliço de memoria. EN esta clase y en totes les seguents tindra lo mestre gran cuydado que los estudiants parlen sempre en Llati, pera lo qual senyalara censors, o decurions, los quals multen als estudiants que no parlaran Llati. De manera que al estudiant de Syntaxis o Prosodia que dira alguna paraula en Romans, per cada vegada se li senyale vn punt, y en arribar a deu punts pague la pena quel mestre senyalara. y lo estudiant de Retorica en arribar a sis punts, encorrega en la pena senyalada.

De la quinta Clase de Prosodia.

12 EN la quinta clase dematí a la primera hora donaran los estudiants lliço de memoria de Prosodia y Cicero, en la segona hora llegira lo mestre la Prosodia de Felip Mey, o de mestre Ioan Oliuer; en la tercera les epistoles de Cicero ad Atticum, o les familiars. En hauer dinat a la primera hora fara pratica de lo que haura llegit en les precedents lliçons de les epistoles de Cicero, en la segona hora llegira a Virgili, partint la hora de tal manera que la mija o poc mes sia lliço de Virgili, laltra sia exercici, fentlos escandir los versos, en la tercera hora donarlos ha composicions cada dia conforme lo que haura llegit, y veura lo mestre de sos vlls lo paper de la

compo-

composicio, pera corregir la ortographia, y lo apuntar de les clausules y periodos, com esta dit en la clase proxime precedent.

13 E volem y ordenam, que en totes les clases lo disapte de mati se repetixquen les lliçons de tota la semana, y en hauent dinat se tinguen disputes y conferencies dels preceptes de aquella clase, entre aquells estudiants que lo Mestre senyalara algun dia en ans, donat als que millor arguiran, y respondran, alguns fulls de paper, o plomes de escriure, de manera que nos puga despendre en cada clase al cap del any mes q̃ cinc, o sis sous, los quals recollira lo mestre dels que seran apuntats per no parlar en llati, y nos donara lo dit premi sino acabat tot lo dit exercici, es a saber de S. Lluc a S. Lluc.

De la sexta Clase, que es de Retorica.

14 Acerca desta clase se ha de presuposar pera beo ordenarla, que pera la Retorica soo menester quatre coses molt necessaries en vn Retoric, les quals son, Poëtarum pertractatio, Historiarum cognitio, Verborum intepretatio, Optima eorum quæ dicenda sunt dispositio, quibus accedit velut quidam orationis decor quidam pronunciandi sonus, ab les quals coses tingueren sempre gran conte lo Doctor Andreu Sempere, Mestre Llorens Palmireno, y Mestre Pere Ioao Nuñez, homens molt habils en Retorica, y en saberla ensenyar, y ab estes matexes te huy tambe molt conte Mestre Blay Garcia: per hon en esta clase se dehuen llegir los comentaris de Cesar per la Historia, les oracions de Cicero pera Verborum pertractario q̃ es la eloquencia, y pera veure tambe en elles qual sia la optima rerum dispositio, les emblemes, o alguns llibres o troços de alguns poetes antics, com Virgili, o semblants, pera la Poetarum pertractatio; y la lliço de memoria, la qual donen com si actualment orasen, peral quidam pronunciandi sonus: y axi en esta clase lo mestre de Retorica ordenara los dies de la semana y hores de aquella en la forma seguent.

25 TOTS los dies, lleuats los q̃ aci se senyalaran y exceptaran, de mati a la primera hora donarao los estudiants a modo de exercici de pratica conte dels preceptes de Retorica que han oit en les lliçons precedents. En la segona hora llegira los preceptes de la Retorica, y e o la tercera los Comentaris de Cesar. En hauent dinat a la primera hora pratica de la Retorica, dient los preceptes della que han oit, y arromançant algun tros de oracio de Cicero, la que li parexera mes conuenir conforme als preceptes de Retorica que

que llauors va llegir, y mostrant com los vsa, y lo artifici que guarda Cicero en aquella oracio. En la tercera hora los donara composicio pera cada dia seguent, y la veura de sos vlls, pera aduertir y corregir la ortographia, y lo apuntuar: y a ocasio de les composicions los donara algunes phrases que sien a imitacio de Cicero, o de algun Ciceronia, o de Cesar, o Vergili, o altre autor elegant y eloquent: y en esta matexa hora quant llegiran los estudiants ses composicions, los ensenyara com han de llegir, y prounciar, y donar esperit y anima al que dihuen; y axi esta tercera hora de composicio sera juntament vn bon exercici de la llengua Llatina, y eloquencia de aquella, y de la actio y pronunciacio que ha de guardar vn bon Orador. Esta forma de llegir y exercicis guardara lo mestre de Retorica tots los dies de la semana, exceptats los seguents. Lo dijous llegira demati algun tros de Cicero, o de algun Ciceronia, y sobre lo que llegira, fara pratica molt llarga dels preceptes de Gramatica, fins a declinar y conjugar preterits y supins, pera que s refresque la memoria de sos estudiants en la Gramatica. Apres de dinar los done romanç que componguen, com si estiguessen en la clase de Syntaxis y de Prosodia, peral mateix efecte de refrescarlos la memoria del que han oit en aquelles Clases. Lo diuendres dematí llegira lo mestre les primeres hores com los altres dies, pero en la tercera hora en lloc de la lliço de Cesar los donara composicio ex tempore, senyalant vns contraris de altres, y que les composicions que alli faran los vns, si los contraris voldran, les corrixquen, o les facen mes elegants: pera que ab los exercicis destos dies aprenguen a vsar diferents estils que te la llengua Llatina, y vsen los Oradors segons les coses que tracten, es a saber supremo, mediocre, y infimo. En hauent dinat llegira com los altres dies, o fara lo mateix exercici que dematí, o ls ocupara en altres exercicis, es a saber, ensenyantlos a compondre per si matexos algunes narracions de histories, o algun exercici de aquells de Aphthonio, donantlos lo mestre lo subjecte y argument que ha de tractar, y les parts que ha de tenir aquell exercici, per modo de preceptes. La composicio de cada dia sia part de alguna oracio que s vaja fent conforme als preceptes que anira llegint, la qual vinga a ser perfecta oracio dins dos semanes. Y estes oracions, y los exercicis sobredits de Aphthonio, o semblants que aci hauem senyalat perals diuendres en hauent dinat, los decoren en ses cases; y los estudiants que al mestre parexera hauerlos compost y fet millors, los reciten los disaptes apres de dinar, los que poran recitar en lo espay de dos hores en la tinna.

16 ITEM volem e ordenam, que ninguns altres autors se lligquen en les sobredites clases, sino tan solament los que aci estan nomenats, sots les penes que parexera al Rector desta vniuersitat sobre lo qual li encarregam la conciencia que les impose segons veura conuenir, y execute sens remisio alguna: les quals ex nunc aplicam als pobres estudiants.

17 ITEM se ordena que lo mestre o catedratic de Retorica cada any lo dia de S. Lluc, o en lo endema despres de dinar, baja de fer vna oracio publica en lo Teatro, o per si mateix, o per algun dexeble seu: y en la sua aula de Retorica, se facen cada any per sos dexebles sis oracions o declamacions, cada vna de dos en dos mesos, conuidant pera elles los Mestres y Doctors de la vniuersitat, e altres persones de la ciutat, pera q̃ axi se animen los estudiants.

18 AXI mateix se estatueix, que los mestres de Gramatica de la segona, tercera, e quarta clase, sien obligats a fer recitar cada any a sos dexebles vn dia en la semana de S. Lluc vna comedia de Terenci publicament, o alguna altra, si ells la voldran compondre.

19 ITEM se ordena; que los Mestres de Gramatica y Retorica, se hajen de juntar cada semana vn dia a conferir los exercicis que fan ab sos estudiants, y lo profit que de aquells resulta, y tracten dels estudiants que aprofiten, y, dels que son inquiets: pera q̃ destos se done raho al Rector, y sien castigats.

20 ITEM se estatueix, puga lo catedratic de Retorica vna vegada al mes llegir lo dia q̃ li parexera vna lliço de ostẽtacio extraordinaria, o de les Emblemes de Alciato, o de algun altre autor, a la qual poran acudir los mestes de Llatinitat q̃ voldrã, pero no los Artistes, si sera dita lliço a hora q̃ los Artistes dehuen llegir ses lliçons, o fer pratica y dictar, segons esta prouehit y ordenat.

21 ITEM se ordena y mana, que ningun mestre de les sobredites clases, puga imprimir Syntaxis, Prosodia, o altre qualseuol llibre pera llegirlo en la sua clase a sos estudiants, sense consultarho primer ab lo Rector, y ab son beneplacit, y aprobacio dels Examinadors que ell senyalara, pera que vejen aquell llibre, sots pena quel mestre que fara lo contrari, perda tota la obra, o llibre impres: y en cas que se li done llicencia pera imprimir dit llibre, nol puga vendre sino al preu que dit Rector li tasara, y si l vendra a mes preu, perda tots los llibres que haura impres.

Cap.

4 ITEM perquant es tambe molt necessari que los que professen sciecies, sia gent molt pacifica e quieta, y de gran modestia. se estatueix que ningun Doctor, Mestre, o estudiant de qualseuol facultat que sia porte dins les escoles armes algunes ni ofensiues, ni defensiues sense llicencia del Rector, so pena de tenir perdudes les armes, y dos dies de preso en lo cep del estudi que parexera al Rector y si algun estudiant en les places y carrers vehins del estudi acometra ab armes a algun altre estudiant, encara que no ferixca, sia posat en lo cep, de la dita preso los dies que parexera al Rector, segons la calitat de la culpa, y desterrat del estudi a coneguda del mateix Rector.

5 ITEM pera que estes constitucions tan necessaries peral benefici desta vniuersitat, y dels que a ella acudixen, se obseruen, guarden, y tinguen la deguda execucio, prouehim y ordenam, que cada any hajen de visitar, y ab tot effecte visiten esta vniuersitat lo Iurat que tindra a son carrec les co ses del estudi, y hu dels Aduocats ordinaris de la Ciutat que nomenaran los senyors Iurats, en companyia del Rector: y examinen molt en particular sis guarden les presents constitucions, inquirintho dels Doctors y Mestres que ligen, y de alguns estudiants prouectes de bona opinio y exemple de cada facultat, que lo Rector, o los dits Doctors y Mestres auisaran ser dignes de fe. y en dita visita multen y castiguen al que no les haura guardades, ab les penes que aci estan imposades, y donen orde pera que de alli auant se guarden puntualment, y ordenen lo que veuran ser necessari pera la deguda obseruancia e guarda destes nostres constitucions.

6 ITEM pera major fermetat y execucio de dites constitucions, ordenam, q lo Rector tinga cuydado de visitar les aules ahō se llig, pera q veja sis obserua lo q aci esta ordenat, y li encarregam en conciēcia q no permeta ques cōtrauinga en cosa alguna de les sobredites. Y si pera major obseruācia destes cōstituciōs, conuindra posar algunes penes mes de les q estā aci senyalades, vole les puga posar y executar en les coses q veura ser necesari, lo q fiam de sa prudēcia y cōciencia perq es nostra voluntat, q estos nostres estatuts y constitucions en ninguna cosa se rompē, ans se obseruen molt puntualmēt.

Cap XXXII. Del Apuntador.

1 LO Apuntador volem sia molt diligent en son offici, y mire ab gran cuydado los que falten, o venen a llegir tart, o sen van, os dexen de llegir

ans

ans de acabar la hora, o hores que tenen obligacio de llegir, o fer pratica y apunte les faltes de cada hu molt distinctament, pera que sals lleue del salari de la catedra conforme a les faltes que hauran fet: en lo qual li encarregam la conciencia, per lo jurament que volem que preste cada any per S. Lluc en poder del Rector de apuntar felment.

2 ITEM volem, que cada semana haja de donar per escrit al Rector la memoria de les faltes que en aquella hauran fet los catedratics e mestres q̃ llegen en esta vniuersitat en qualseuol facultat que sia, pera que lo Rector prouehixca de remey competent.

3 ITEM ordenam, que quant ha de fer relacio per Nadal, o S. Iuan, de les faltes que haura apuntat, pera que conforme a elles se faça prouisio dels salaris de les catedres, porte dita relacio fermada de la ma del Rector: e sis trobara que lo dit apuntador no apuntara les faltes dels dits catedratics y mestres cascun dia, ab la rectitut y puntualitat que deu; encorrega cada vegada que en aço faltara, en pena de deu sous, aplicadors al acusador, y si no, als pobres estudiants.

Cap. XXVIII. Del Vedell.

1 PRIMERAMENT sera obligat lo Vedell desta Vniuersitat a tenir agranades y netes la capella de nostra Senyora, y les aules hon se lligen les facultats de Theologia, Canones, Lleys, e Medicina, y lo pati del estudi que esta dauant lo Teatro y Capella, los quals fara agranar per lo menys vna vegada cada semana; y lo Teatro y Capella no sols esta vegada ordinaria, pero tambe cada vegada que en dits llocs hi haura conclusions, o grau. Sera tambe obligat a tancar totes les portes de totes les aules de mati y apres de dinar, les quals tancara tantost que acaben de llegir en elles los catedratics, y tornarles ha a obrir a les hores que se ha de llegir en elles, axi de mati com apres de dinar: y sis trobaran vbertes a altres hores, sia multat en la propina del primer grau que y haura de qualseuol facultat. De la qual pena ex nunc aplicam irremissiblement la mitat als pobres estudiants, y la altra mitat al Apuntador, sil acusara, o al acusador. Vltra de la qual pena volem que se haja de refer qualseuol dany ques fara en les trones, bancs, o portes de dites aules, a despeses del dit Vedell, si haura fet y causat per negligencia sua.

ITEM

Cap. XXV. De les vacacions.

PERA que lo vedell auise, de la manera que esta dit, en quins dies no se ha de llegir, y lo apuntador faça be son offici, y los catedratics y mestres no falten a les lliçons a que son obligats, es necessari que declarem en estes constitucions los dies que seran obligats a llegir.

1 Primerament los Gramatics e Artistes son obligats a llegir tot lo any, axi en lo estiu com en lo hiuern, cõ esta dit, y a les hores damunt senyalades, exceptades les festes y dies que aci declararem. Los altres catedratics dende S. Luc fins a S. Iuan, de la manera ques acostuma en esta vniuersitat.

2 ITEM ordenam, que nos obra lo estudi pera llegir en ninguna facultat en ningun diumenge ni festa que sia de guardar y manada per la Esglesia, ni en los dies seguents, que encara que no sieo de guardar, per justs respectes y, que ab antiquo se han guardat en aquest estudi, volem que nos lligca en ningu de aquells; es a saber lo dia de santa Tecla, dels Metges, de S. Geroni, dels defunts, de S. Nicolau, de S. Dionis, de S. Marti, de la Presentacio de nostra Senyora, de santa Catalina martir, de santa Llucia, de S. Antoni, de S. Blay, de S. Tomas de Aquino, de S. Iusep, de S. Iordi, de S Roc, de la Sanc de Iesu Christ, de S. Cristofol, de S. Bonauentura, de S. Ioachim, de santa Ana, de santa Madalena, y los Iubileus del Colegi de Corpus Christi. En tots los altres dies feriats, encara que noy haja corts ni llonja, volem ques obra lo estudi, y hajen de llegir per lo benefici dels estudiants, segons es lo vs y costum de totes les altres vniuersitats ben ordenades.

3 ITEM volem ques lligca fins a la vespra de S. Tomas, y tornen tots a llegir lo codema de la festa de Capdany y a Carnestoltes se lligca fins al dijous llarder exclusiue, y tornen tots a llegir lo segon dia de Quaresma, en la qual llegirao tots los dies, segons es acostumat.

4 Tambe volem, que les vespres de les festes de nostra Senyora, y de altres solemnitats ques tacaua lo estudi apres de dinat, a titol de anar los estudiats a confessarse, per quant consta ser estos molt pocs, y los mes no ocupar be aquelles vesprades, volem que de aci auant se obra ys lligca com los altres dies, exceptant les vespres de tots Sants, de la Epiphania, de la Ascensio, de Pentecostes, del Corpus, de S. Iuan, de S Pere y S. Pau, y de la Asumpcio de nostra Senyora, per ser festes tan principals.

5 ITEM perqueab la ocasio dels actes de conclusions y graus se perden moltes lliçons en Theologia y Medicina, per hon nós poden llegir les materies ab lo compliment necessari, per ser tan poques les lliçons ques lligen en esta vniuersitat se dispon y ordena, que les conclusions de exercici q̄ han de tenir los catedratics cada any de les materies que lligen aquell any, o lo precedent, se tinguen en los dies feriats que venen de S. Lluc a S. Iuan, que no son deguardar, y no se ha de llegir, y si exos no bastaran, en algūs dijous de les semanes en les quals no ocorre alguna festa.

6 ITEM pera que les hores de les lliçons vajen concertades com conue, y lo Apuntador faça degudament son offici, es necessari que lo relonge del estudi vaja concertat, per tant ordenam q̄ lo Apuntador tinga tambe conte si dit relonge va com deu tots los dies de les lliçons, y apunte los dies que no anira be, y per cada dia que dexara de anar com deu, pague lo relonger tres sous irremissiblement, los quals se li lleuaran de son salari, y ls aplicam ex nunc la mitat als pobres estudiants, y la mitat al Apuntador.

Cap. XXVI. De les coses prohibides als estudiants.

1 PRIMERAMENT se prohibix a tots los estudiants de qualseuol facultat que sien, que en los dies ques obrira lo estudi y haura lliçons, en ninguna manera puguē anar a la comedia, so pena de vn dia de preso y sis reals castellas, los tres peral pobres estudiats, y los tres peral acusador y si sera pobre estudiat, dos dies de preso y si s trobara ser anat a la comedia de quatre vegades amūt, vltra la dita pena sera desterrat del estudi pera sempre.

2 ITEM, per quant es molt necessaria la honestitat y compostura en los que professen lletres, se estatueix y mana, que ningun estudiant puga portar miges de color, sino solamet negres, pardes, o morades, sots pena de tenirles perdudes: ni cordons, tiretes o vetes de color en les sabates, sots pena de quatre reals perals pobres estudiants.

3 ITEM ordenam, que ni en la festa de S. Lluc, ni en la de nostra Senyora de la Sapiencia, ni en altra festa alguna, ni los estudiants ni los mestres puguen fer en lo estudi altar algu, lo qual volem per lleuar als estudiats lo treball e inquietut q̄ en aço reben, y atallar altres incōuenients que succeyxen.

ITEM

2 ITEM volem e ordenam, que lo dit Vedell, ſegons es vs y coſtum de totes les vniuerſitats ben ordenades, ſia obligat auiſar per les aules a tots los catedratics y meſtres los dies que ſe haura de llegir, ſegons la memoria q̃ ſe li donara dels dies y feſtes en que no ha de hauer lliço. lo qual auis donara lo dia antecedẽt, y veſpra de la feſta o dia en que no ſe ha de llegir, ſots pena de vint ſous exidors de la propina del primer grau, o graus que y haura de la qual aplicam la mitat als pobres eſtudiants, y la mitat al acuſador.

3 ITEM ordenam, ſia obligat a anar als ſoterrars q̃ anira lo Rector, o Vicerector, als acaptes generals, y a tots los demes actes que anira lo Rector, o la perſona q̃ anira en lloc de aquell, ſots pena la primera vegada q̃ faltara de vna lliura, y la ſegona de dos, aplicadores la mitat a noſtra S de la Sapiencia, y la mitat als pobres eſtudiãts, y la tercera vegada q̃ faltara, priuacio de ofici.

4 ITEM ſe eſtatueix, que lo dit Vedell no puga ſeruir per ſubſtitut, ſino fos en cas de malaltia, o altre juſt impediment, a coneguda del Rector.

Cap. XXIX. Del Alguazil.

PER quant es molt conuenient y neceſari q̃ ordinariament aſiſtixca en la vniuerſitat vna perſona de reſpecte mentres hi haura concurs de eſtudiants, axi pera q̃ no done lloc q̃ inquieten als catedratics mentres lligen, com pera q̃ eſtiga prõpte pera acudir ſi haura alguna riña, y no permeta q̃ los eſtudiants vajẽ per los patis, y eſtiguen en la plaça, ſens entrar a oir les lliçons: Prouehim y ordenam, q̃ Gaſpar Abad Deſpejo Alguazil nomenat faça aqueſt miniſteri ab tota pũtualitat y cuydado, y q̃ per lo treball ſe li donen de totes les concluſions de graus dos reals Caſtellans, dels bachillerats altres dos reals, y dels graus de Doctors y Meſtres quatre reals, exceptats los pobres. Lo qual dure fins que ſe li ſenyale algun altre ſalari competent.

Teſtes ſunt Miquel Vahillo, y Miquel Llazer verguer, habit. de Val.

TAVLA DELS CAPITOLS de les presents Constitucions.

SVMARIS DE LES CONSTITVCIONS DEL ESTVDI.

QVE ningu puga descomedirse ab lo Rector, sots les penes ques dexen a son arbitre. Cap.1. numero 1. pagina 2.

Que ningunes conclusions, ni altres papers de qualsevol manera, puguen afixarse o en les portes, o en altra part del estudi, sens tenir ferma del Rector. sots certa pena. n 2.p.2.

Que ningu puga recitar oracio alguna, sens que la mostre al Rector, y se apres de haverla vista ell, li ajustas alguna cosa perjudicial, sia castigat a arbitre del Rector. n 3.p.3.

Que quant lo Rector anira al soterrar de algun Doctor, o Mestre de la universitat, lo acompanyen los Doctors y Mestres de la facultat del defunt: y exorten a sos dexebles a que facen lo mateix. n. 4 p.3.

Encarregos al Rector, que no permeta prop del estudi coses escandaloses, de joc, o de dones errades. n 5 p.3.

Que lo Vicerector visca en la casa del estudi, no volent habitar lo Rector en ella: y que sia Doctor en Theologia, y en absencia del Rector tinga la matexa preminencia y poder cap.2.p.3.

Quins Doctors, mestres, y estudiants han de matricularse, y en quin temps, y de quina edat, y ab quina orde: y lo que pagaran de la matricula. cap 3.n.1 p 4.

Que als que no estaran en lo llibre de la matricula, nols valgaen los cursos, ni gozen de altres privilegis de la universitat. cap 3 n.2 p.4.

De quin modo han de ser incorporats en la universitat, los que tindran catedra, o altre carrec en ella. cap.4. n.1 p 4.

Los catedratics que lligen de S. Lluc fins a S. Iuan, no puguen cobrar la apoca de son salari, sens relacio del Apuntador, fermada del Rector. n 2 p 5.

Ningun catedratic puga pasar de sa hora, ni pedre de la seguent, sots certa pena. n.3 p 5.

Los que llegiran per altres com a substituts per algun impediment, sien Doctors, o Mestres de aquella facultat, incorporats en la universitat: y a qui toca nomenarlos. n.4 p.5.

Que dins ni fora del estudi puga llegir algu de S. Lluc a S. Ioan, a les hores dels catedratics: y de quina manera en eix temps, o en altre pora dispensar lo Rector ab alguns. n.5 p.5.

Ningu puga tenir dos catedres, ni llegir altra lliço, sino la de la sua catedra, sino fos ab llicencia del Rector: y sots quina pena. n 6 p.5.

Que cada any apres de S. Ioan convoque lo Rector los catedratics de Theologia y concerten les materies que han de llegir lo any seguent. cap.1.p 5 n 6.

Quin orde han de tenir los catedratics de

Proue-

musiques, ni coses semblants. n.15. p.g.27.

Que los dies quets tancara lo estuds, no puguen llegir los catedratics de Arts dintre ni fora de aquell, sots certa pena. n 16. p. 27.

Que los catedratics de Arts tinguen per paga de cada estudiant de migen mig any vn ducat de onze reals Castellans, y lo darrer any cobren dos ducats jũts; y no tinguen los estudiants altra ninguna obligacio per les reparacions. n.17. p. 28.

Que durant lo curs no puguen predicar los Mestres de Arts sino alguns dumenges, o festes de guardar ni posar substitut, sino a coneguda del Rector, en cas de malaltia, o altre just impedimẽt. n.18. p 28.

Que no puguen oir les Arts sino los estudiants aprouats. los quals se escriuran en vn llibre, pera ser admesos als graus. cap 13 n 1. p.28.

Orde del examen pera oir les Arts. n.2. p.28.

Que tinguen catorze anys los que han de oir les Arts; y com se pora dispensar en alguns. n.3 p.28.

Que no puguen los estudiants de Arts passarsen del vn Mestre al altre, sino sols fins a S. Andreu del primer any: y les penes en que cahuen fent lo cõtrari, ells y los Mestres quels rebran. nu 4. p.29.

Que los catedratics de Arts nomanẽt prouehits no vajen ab companyia de estudiants, ni per lo estuds, ni altres llocs publics de la ciutat, fins lo endema de nostra Senyora de Setembre, y en quines penes encorren fent lo contrari ells y los estudiants. n.5 p.29.

Orde dels asentos y precedencia en los actes publics. cap.14.n 1.p.30.

Que a ningu se li done cadira, o pose sitial, sino als senyors Virrey, y Archebisbe. n.2 p 30.

Que axi en los asentos com en lo arguir se guarde la antiguetat del grau en les conclusions. en lo qual puga dispensar lo Rector, quant sien de Magisters en Arts. cap.15.n.1.p.30.

Lo que se ha de guardar, quant alguns religiosos Prelats Doctors de la vniuersitat venen a les conclusions. num.2. p 30.

Los Bisbes, Dignitats, y Canonges Doctors que assistiran en los actes publics, sien preferits als altres Doctors: y lo Rector senyale lloc als religiosos Doctors Prelats, o Lectors en alguns conuents; y als Caualleres y persones seculars: y q̃ tinga Doctor de la vniuersitat lo primer lloc apres del Rector. n 3 p.31.

Que les conclusions per lo menys hajen de durar quatre hores dende S. Lluc fins a Pasqua de Resurrectio, de les nou fins a les onze demati, y apres de dinar de les dos fins a les quatre: de Pasqua de Resurrectio fins a S. Lluc de les huyt a les deu demati, y de vesprada de les tres a les cinc. y que ningun Doctor ni Mestre de la facultat poga llegir a les hores de les conclusions, sots certa pena. n.4.p 31

Que

Que solament se done propina en les conclusions als Doctors, a Mestres que arguiran, o no restara per ells. y als que hauran llegit catedra de aquella facultat, a de altra superior, en la vniuersitat, y aos doae als que no asistiran per la menys das hores, sino ea cas de malaltia. n.5. p.31.

Que nos atrauese ningu entre lo argumentant y responent, sots certa pena. n.6. p.32.

Que algun Doctor, o Mestre arguint, o responent, a ea qualse uol manera, puga en algun acte public descomedirse contra altre Doctor, a Mestre: sots certes penes. n.7 p.32.

Que los examinadors de qualseuol facultat jaren al principi de son ofici de donar lo vot conforme a Deu y ses conciencies, y seuyalar los punts com act se ordena. cap.16 n.1. p.32.

Que hu dels examinadors en cada facultat sia cascun any Prior al qual toque tenir lo llibre dels ques graduen, y aduertirlos lo que han de fer, y rebre y repartir los diners de les propines: y que dit ofici vaja per tarnum, segons la antiguetat de la examinatura. n.2. pag.32.

Que pera presidir en los graus de Arts, Theologia, y Medicina, se guarde orde de antiguetat de examinatura, y q̃ puga lo ques gradua, pendre si voldra, padri extraordinari, ab quesia dels examinadors n.3 p.32. y 33.

Que los examinadors hajen de asistir a les conclusions dels graus, sino tindran just impediment: sots certa pena num.4. p.33.

Que no puguen ser conjunts en examinatures y catedres, sino ab permisio dels senyors Iurats, Racional, Aduocats, Sindic y Escriua pero ea cas de malaltia, o absencia per anar a Concili, a a negocis de la Ciutat, a Vniuersitat, se pera donar substitut sols per aquell temps. n 5 p.33.

Que lo principal no puga enuiar lo conjunt, sino en cas de malaltia, o altre impediment precis. n.6 p 33.

Los examinadors presents als actes guanyen la propina dels absents exceptats los qui llegiran a la hora de la sua catedra, en bachillerat de Theologia, o Medicina; pero en conclusions, doctorats, a magisteris, los examinadors que faltaran, perden la propina. n.7. p.33.

Que faltaat examinadors pera poder donar lo grau, nomene lo Rector altres de la facultat, los quals guanyen la propina dels absents, exceptats los que estaran malalts. n 3 p 34.

En doctorats y magisteris, en asentos y arguir se guarde orde de antiguetat de examinatura en bachillerats quant als asentos se guarde la antiguetat del grau, quant al arguir de la examinatura. n 9. p 34.

En grau de Bachiller, y presidint en conclusions publiques, porte lo padri la insignia de la facultat en doctorat, o magisteri, lo padri, y los examinadors: sots pena de perdre la propina. n.10. p.34.

Pera graduarse de Bachiller en Arts, porte lo estudiant certificatoria que fonc examinat y aprouat, q̃ se ha matriculat apres cada any, y ha oit los huyt llibres de Physics de Arist. cap. 17. n. 1. p 34.

Pera graduarse de Bachiller en Arts, quina lliço ha de fer lo estudiant. y qui li ha de arguir, y presidir. n 2. p. 34.

Que ningu puga graduarse de Mestre en Arts que no sia Bachiller, y haja oit vn any de Metaphysica y Philosophia Moral, y tres anys de Theologia, o Canones, o Lleys, o Medicina. n. 3 p 35.

Que pera graduarse de Mestre en Arts, hajen de tenir vintidos anys complits. num 4 p 35.

De quina manera ha de fer lo examen en lo grau de Magisteri en Arts. nu. 5. pag 35

Si lo ques gradua, voldra per padri algu dels examinadors a qui no li toca per turno, sia ab consentiment de aquell a qui li toca, y depositant dos propines de padri n. 6. p. 35.

Pera graduarse algu de Bachiller en Medicina, ha de ser primer Bachiller en Arts, y prouar q̃ ha oit tres anys complidament, y praticat vn any: y la orde que se ha de tenir en lo examen, y en donarli la grau. cap. 18 n 1. p 36.

Pera graduarse algu de Doctor en Medicina, ha de mostrar los titols de Bachiller en Arts y Medicina, y la orde que se ha de tenir en la examen, y en donarli lo grau. n 2 p. 36.

En les conclusions del grau de Doctor en Medicina, ni ha de hauer tantes de pratica com de theorica: y de quines materies. n. 3 p. 36.

Que cascun any se faça eleccio de dos Doctors examinadors en Canones y Lleys y la modo que han de tenir en examinar al ques gradua: y ques guarde lo acostumat en donar la grau. cap. 19. nu 1. p. 37.

Que vaja dit ofici de examinadors per turnum, comensant lo primer any per los dos mes antics, y succehint laltre any los altres dos apres de aquell, y consecutiuament los altres, guardantse tostemps orde de antiguetat de examinatura; y que nomene lo Rector vn tercer, no concordât los dos en lo examen y que la graduant pague certes propines per lo treball. n. 2. p. 37.

Que sien padrins en los doctorats de Canones y Lleys, le mes antic examinador en primer lloc, y la mes antic Aduocat de la Ciutat en segon lloc y quât lo examinador mes antic fos tambe Aduocat mes antic, tinga ell lo primer lloc, y lo segon la altre mes antic Aduocat que entreuindra en lo grau. num. 3. p. 37. y 38.

Que repetint algu en la Sala de la Ciutat, no li porte la Vedell les insignes de Doctor, sino fos graduat de Doctor en esta vniuersitat, o en altra de les aprobades. num 4. pag. 38.

Lo ques graduara de Bachiller en Theologia, sia Bachiller en Arts y proue hauer oit tres anys dels catedratics ordinaris: y la orde que se ha de seguir en exa-

perdre lliçons estudiants Theolecs, y Gramatics prouectes, y Retorics. n. 2 p. 43.

Que pera oir Gramatica, primer hajen de saber llegir be y escriure. cap. 24. num. 1. p. 43.

Que no sufrixqaen los Mestres de les clases descomediment ni raido, y enseyen als dexebles criança y deuocio, y castiguen als desobedients. n. 2. p. 43.

Que ningun estudiant puga sens examen passar de vna clase a altra: y que lo examen se faça tres vegades al any, a S. Lluc, a Carnestoltes, y a S. Iaan, y ningun Mestre puga rebre estudiant de altra clase sens cedula fermada del Rector, sots pena de va durat per cada hu. num 3 p. 43 y 44.

Que ningu puga en la vniuersitat llegir Gramatica ni Retorica, sens llicencia dels senyors Iurats y cada any per S. Lluc, donen los Mestres de Gramatica rabo al Rector de lo que pretenen llegir. num 4. p. 44.

Que lo que fora del estudi llegira Gramatica, o Retorica, encorrega en pena de deu lliures, y reste inhabil ell y los estudiants que oiran, pera qualsevol grau y ofici de la vniuersitat: exceptant lo mestre del Capitol de la Seu, en quant als criats dels Canonges y Capellans. num. 5 p 44.

Que tots los Mestres de les clases desde Santa Creu de Maig fins a Santa Creu de Setembre, entren dematí a les set, y ixquen a les deu: y la restant del any entren a les huit, e ixquen a les onze: y apres de dinar lligquen de les dos fins a les cinc, sots certes penes. n. 6. p. 44 y 45.

Que en totes les clases, fora la primera, de menors, se repartixquen los estudiants per decuries: y los decurions en presencia dels Mestres prenguen als altres lliço de cor: y que noy haja tornabodes: sots les dites penes. num. 7 p. 45.

Que y haja dos clases de menors, dos de mijans, y dos de majors. num. 8. p. 45.

Orde pera la lectura de la primera clase de principis. num 9. p. 45. y 46.

Orde pera la lectura de la segona clase de menors. num. 10. p. 46.

Orde pera les clases de Syntaxis, ahon se mana que parlen en Llati en estes, y en les clases superiors y ques pose pena perals que contrauindran. num 11. p. 47.

Orde pera la quinta clase de Prosodia, num. 12. p. 47.

Que en totes les clases lo disapte demati se repetixquen les lliçons de la semana, y apres de dinar se tinguen disputes dels exercicis de aquella clase, posant premis de paper y plomes. num 13 p. 48.

Orde pera la sexta clase de Retorica. n. 14 pag. 48.

Les materies y llibres que ha de llegir la catedratic de Retorica, y exercicis que te de fer, repartits per tots los dies de la semana. num 15 p. 48. y 49.

Que nos lligqaen en les clases altres autors, sino los nomenats aci, sots les penes que parexera al Rector. num. 16 p. 50.

Que lo catedratic de Retorica lo dia de S. Lluc, o lo endema cada any per si matex, o per algun dexeble, faça vna ora-

cio

cio en lo Teatro: y sos dexebles hujen de fer en la sua aula de dos en dos mesos vna oracio, conuidant gent que acudixen a ella. n.17.p.50.

Que los Mestres de segona, tercera, e quarta clase, cada any la semana de S. Lluc facē recitar vna comedia de Terencio, o alguna altra. n.18 p.50.

Que los Mestres de les clases se jonten vn dia en la semana a conferir acerca dels estudis, y dels estudiants. n.19. p 50.

Que lo catedratic de Retorica puga vna vegada al mes fer vna lliçe de ostentacio, a la qual puguen acudir los mestres de Llatinitat. n.20 p.50.

Los Gramatics y Artistes han de llegir tot lo any en los dies estatuits; los altres catedratics de S. Lluc fins a S. Iuan. cap.25 n.1 p 51.

Que nos obra lo estudi pera ninguna facultat ningun dia dels nomenats en la constitucio. n 2.p.51.

Que lligguen fins a la vespra de S. Thomas, y tornen tots a llegir lo endema de la festa de capdany y a carnestoltes fins al dijous llarder exclusiue, y tornen a llegir lo segon dia de quaresma. en la qual llegiran segons es acostumat. n.3. p.51.

Que ningun dia per la vesprada se tanque lo estudi, fora de les festes nomenades en la constitucio. n.4.p 51.

Que les conclusions de exercici que tenen los catedratics de Theologia y Medicina cada any, sien en los dies feriats que no son de guardar, de S. Lluc a S. Iuan y sino basten, en alguns dijous de les semanes que no y ha festa. n 5. p. 52.

Que dels dies que no entra be lo relonge del estudi, pague irremissiblement lo relonger tres sous per cadadia. n.6. p.52.

Que ningun estudiant puga en diez de lliçons anar a la comedia, sots les penes estatuides. cap.26.n.1 p 52.

Que ningun estudiant puga portar mijes de color, sino solament negres, pardes, o morades: ni cordons, tiretes, o vetes de color en les sabates: sots les penes estatuides. n.2.p.52.

Que no facen altars en lo estudi la festa de S. Lluc, ni de nostra Senyora de la Sapiencia, ni altre dia. n.3 p.52.

Que ningun Doctor, Mestre, o estudiant puga portar dins lo estudi ningun genero de armes, sens llicencia del Rector y lo estudiant que ab armes acometra a altre estudiant, sia desterrat del estudi, y castigat a coneguda del Rector. n.4.p 53.

Que lo Iurat que tindra carrec del estudi, y hu dels Aduocats de la ciutat, ab lo Rector, visiten cada any lo estudi, y facen guardar les constitucions, castigant als que contrauindran. n. 5. p 53.

Que lo Rector visite les aules aben se llig: y puga posar mes penes de les que acis estan senyalades, si li parexera necessari pera que puntualment se obseruen estes constitucions. n 6.p.53.

Que sia lo Apuntador diligent, y cada any

any per S. Lluc jure en poder del Rector de apuntar felment. cap 27. n.1 p.53. y 54.

Que lo Apuntador cada semana done al Rector la memoria de les faltes que se hauran fet. n.2. p.54.

Que porte la relacio que fa per Nadal, o per S. Iuan, fermada de la ma del Rector y per cada vegada que falte en son ofici, encorrega en certa pena. n 3. p.54

Que lo Vedell sia obligat a tenir agranada la capella, y les aules y llocs senyalats en la constitucio, y a tancar y obrir les aules, com alli se declara, sots certes penes. cap. 28. n.1. p.54.

Que lo Vedell haja de auisar dels dies en que noy ha de auer lliço, sots certa pena. n. 2. p. 55.

Que lo Vedell haja de anar als soterrars, acaptes, a los demes actes que antra lo Rector, y lo que antra en lloc de aquell: sots les penes estatuides n.3. p.55.

No puga lo Vedell posar substitut, sino per just impediment, a coneguda del Rector. n. 4. p. 55.

Que a Gaspar Abad Despejo, Algaazil del estudi, de les conclusions de graus y bachillerats li donen dos reals y dels Doctorats y Magisteris quatre. pagina 55.

LAVS DEO.

SENTENCIA
ARBITRAL,

Donada, e promulgada en les obres de murs e valls · lo compromes de la qual fon iniciat sots Calend. de quarta die Augusti, Anno à Natiuitate Domini M. CCCC. VI.

REBUDA E CLOSA PER LOS DISCRETS en Domingo de la Guerola, e en Matheu Blanch Notaris, de la qual dita sentencia la tenor es aytal.

HOn nos en Berenguer de Villaragut, en Ioan Pardo de la Casta Cauallers, habitadors de Valencia, en Ioan de Torragrosa, en Pere Ioao ciutadans, en Pere Cathala, en Berthomeu Sist en Decreta, en Francesch Blaoch, en Ioan Ferrando en leys Licenciats habitadors de la dita ciutat de Valencia, arbitres, arbitradors, e amigables cōposadors desus dits. Vist lo compromes en nos per les dites parts fet, e fermat, e lo poder en e per aquell a nosaltres atribuhit, e donat: vists los processos, e fermes de dret de la questio ques menaua entre les parts desus dites dauant lo noble Gouernador del Regne de Valencia, per raho de les dites obres de murs, e valls, e electio, e creacio de Sotsobrer, e altres en lo dit proces largament explicades. E vistes encara totes les causes e questions, de les quals entre les dites parts era disceptacio · e les quals dauant nosaltres foren per cascuna de les dites parts dedubides, e alle-

A gades;

gades: vista vna sentencia arbitral per raho de les dites obres de murs e valls per lalt Infant Don Ferrando de bona memoria, entre les dites parts donada, e promulgada: vist finalment tot ço que cascuna de les dites parts ha volgut dir, e allegat axi de paraula, com per escrit sobre les causes, e questions en lo dit comptomes expressades, e altres, hauts diuerses colloquis, e parlaments, vna e moltes vegades entre nos dits arbitres, e ab la vna e altra de les parts desus dites sobre aquelles conjuntament e diuisa, e tot ço que en lo present feya a veure e regonexer pleneramente vist, e regonegut, nostre Senyor Deu hauents dauant los vlls de les nostres penses, e los sants quatre Euangelis de aquell dauant nos posats, perço que de la fas de aquell procehixca lo nostre juhi, e arbitracio, dreturers elegints mes via de arbitres arbitradors, e amigables composadors, que de rigor de dret desus dits, e aquells ab gran instancia sentencia demanants, enantam a donat, e promulgar sentenciaen e sobre les dites questions, e debats incidents, e dependents de aquells en la forma seguent.

¶ CAPITOL, QVANTS, E QVALS officials sien en la obra de murs e valls.

E Primerament pronunciam, sentenciam, arbitram, e declaram sobre los dits debats, e questions, que en la dita obra de aci auant vltra los obrers sien los officials seguents ço es, vn sotsobrer que regesca, e administre la dita obra. Item vn escriua que sia notari publich. Item vna persona que haja offici de rebre lo reble. Item altra persona que haja offici de rebre la arena. E que haja offici e carrech de tenir les claus de la casa hon acostumen estar, e de aci auant estaran les ferramentes, e altres pertrets pertanyents a la dita obra. E haja carrech encara de tenir en comanda, custodia, e cura les dites ferramentes, e altres pertrets. Item altra persona que haja offici e carrech de girar, e metre laygua en los vells vells de la dita ciutat cascun Dissapte, e tenir aquells en condret, segons se ha acostumat. e haja carrech de fer tenir en condret los abeuradors de la dita ciutat: e vltra les persones desus dites de aci auant perpetualment no sien mes officials en la dita obra.

¶ CA-

SENTENCIA ARBITRAL,

Donada, e promulgada en les obres de murs e valls: lo compromes de la qual fon iniciat sots Calend. de quarta die Augusti, Anno à Natiuit. Domini M. CCCC. VI.

REBVDA E CLOSA PER LOS DISCRETS en Dominge de la Guerola, e en Mathen Blanch Notari, de la qual dita sentencia la tenor es aytal.

HOn nos en Berenguer de Villaragut, en Ioan Pardo de la Casta Caualler, habitadors de Valencia, en Ioan de Torragrosa, en Pere Ioan ciutadans; en Pere Cathala, en Bertho meu Sist en Decrets, en Francesch Blanch, en Ioan Ferrando en leys Licenciats habitadors de la dita ciutat de Valencia, arbitres, arbitradors, e amigables composadors desus dits. Vist lo compromes en nos per les dites parts fet, e fermat; e lo poder en e per aquella a nosaltres atribuhit, e donat: vists los processos, e fermes de dret de la questio ques menaua entre les parts desus dites dauant lo Noble Gouernador del Regne de Valēcia, per raho de les dites obres de murs, e valls, e eleccio, e creacio de Sotsobrer, e altres en lo dit proces largament explicades. E vistes encara totes les causes e questions, de les quals entre les dites parts era disceptacio: e les quals

dauant nosaltres foren per cascuna de les dites parts dedhides, e allegades: vista vna sentencia arbitral per raho de les dites obres de murs e valls per lalt Infant Don Ferrando de bona memoria, entre les dites parts donada, e promulgada: vist finalment tot ço que cascuna de les dites parts ha volgut dir e allegar, axi de paraula, com per escrit sobre les causes, e questions en lo dit compromes expressades, e altres, hauts diuersos colloquis, e parlaments vna e moltes vegades entre nos dits arbitres, e ab la vna e altra de les parts desus dites sobre aquelles conjuntament e diuisa, e tot ço que en lo present feya a veure e regonexer pleneramente vist, e regonegut, nostre Senyor Deu hauents dauant los vlls de les nostres penses, e los sants quatre Euangelis de aquell dauant nos posats, perço que de la fas de aquell procebixca lo nostre juhi, e arbitracio, dreturers elegints mes via de arbitres arbitradors, e amigables composadors, que de rigor de dret desus dits, e aquells ab gran instancia sentencia demanants, enantam a donar, e promulgar sentencia en e sobre les dites questions, e debats incidents, e dependents de aquelles en la forma seguent.

¶ CAPITOL, QVANTS, E QVALS *officials sien en la obra de murs e valls.*

E Primerament pronunciam, senteneiam, arbitram, e declaram sobre los dits debats, e questions, que en la dita obra de aci auant vltra los obrers sien los officals seguents: ço es, vn Sotsobrer que regesca e administre la dita obra. Item vn escriuà que sia notari publich. Item vna persona que haja offici de rebre lo reble. Item altra persona que haja offici de rebre la arena: E que haja offici e carrech de tenir les claus de la casa hon acostumen estar, e de aci auant estaran les ferramentes, e altres pertrets pertanyents a la dita obra. E haja carrech encara de tenir en comanda, custodia, e cura les dites ferramentes, e altres pertrets. Item altra persona que haja offici e carrech de girar, e metre laygua en los valls vells de la dita ciutat cascun Dissapte, e tenir aquells en condret, segons se ha acostumat: e haja carrech de fer tenir en condret los abruradors de la dita ciutat: e vltra les persones de sus dites de aci auant perpetualment no sien mes officials en la dita obra.

¶ CA-

¶ CAPITOL, QVE LOS OFFICIS DE LA dita obra sien annuals, e que aquell que haura haut offici, per cinch anys non puxa hauer.

ij ITem pronunciam mes auant, que de aci auant los dits officials sien annuals, en axi que qualseuol persona qui sera preposada en alcun dels dits officis, no puxa romanir en aquell per mes de vn any, per qualseuol causa, necessitat, o qualseuol altra raho per vrgent que fos, o qualseuol excogitada manera. Prouehint no res menys que qualseuol persona que haura hagut qualseuol dels dits officis en la dita obra, finit son temps, no puxa per cinch anys seguents esser mes en son nom, o axi com a loctinent, o procurador de altri, o en qualseuol altra manera en lo dit offici, o en altre dels damunt dits officis de la dita obra.

¶ CAPITOL, DE ELECCIO DELS dits officials.

iij EN apres volents prouehir a la eleccio, e creacio dels dits officis, pronunciam, sentenciam, e declaram, que cascun any passades les festes de Nadal, en la primera, o segona setmana, vn jorn de mayti los dits Obrers conuoquen, e facen ajustar Iurats, e Racional de la dita ciutat, si esser hi voldran, e aqui facen eleccio de Sotsobrer, e dels altres officials per aquell any en la forma seguent: ço es, que primerament cascu dells faça sagrament per Deu, e los sants Euangelis, per cascun della per lurs mans tocats, de la tenor, e forma seguent: Yo aytal jur per nostre Senyor Deu, e per los seus sants Euangelis, per les mies mans corporalment tocats, que en la nominacio faedora dels officials, ara elegidors, e en tot ço que per la present eleccio haure a fer, nomenare, e elegire (a mon sa, e bon enteniment) persones temeots a Deu, e de bona consciencia, zeladors del be publich, e de la dita obra, e sufficients, e profitosos als dits officis, postposat tot parentesch, amistat, e tot odi, e rancor, e desamistats e que per prechs, do, serui, promettença, ni per qualsevol altra raho no nomenare, ni elegire persones no aptes, no bones, o insufficients als dits officis, e be publich, si Deu me ajut, e aquests sants Euangelis. Lo qual sagrament fet per cascu dels dits Obrers, Iurats, e Racional, de continent aquells nomenen de cascuna parrochia de dita ciutat

vn hom no generos, ni de parage, oi de la Eſgleſia en ſactes ordenat. E ſi en la nominacio de algu, o de tots, no ſeran concordes, que bajen a eſtar a la nominacio de aquell qui haura la major part de les veus. E feta en axi la nominacio per los deſus dits de dotze perſones, ço es, vna per caſcuna Parrochia, de continent lo dit eſeriua poſe los noms de les dites dotze perſones en dotze albarans, e meta aquells en dotze redolins de cera, de vn pes, color, e forma: e poſe en vn baci de aygua los dotze redolins, e aquells ſien meſelats de vn baci en altre dues, o tres vegades e feta la dita meſcla, vn infant de poca edat, qui no veja los dits redolins, prengan hu de aquells, e poſe aquell en mans dels dits Obrers. e aquella perſona lo nom de la qual ſera atrobat en lo dit redoli, ſia Sotſobrer per aquell any: lo qual ſia tengut donar bones, e ſufficiēts fermances en poder dels dits Obrers, e a lur conguda, e a lur carrech de la administracio que tendra del dit offici de Sotſobrer. E ſi per uentura ſe eſdeuendra quel dit elegit a offici de Sotſobrer, no voldra, o no podra, o no voldra donar les dites fermances, ladonchs dels onze redolins que reſtaran, ſia feta eleccio en vn altre en la manera deſus dita: lo qual qual elegit no volent, o no podent donar les dites fermāces, dels altres redolins qui hauran ſobrat, ſia feta eleccio de vn altre en la dita forma, fins que el axi elegit done bones, e ſufficients fermances, a coneguda dels dits Obrers.

¶CAPITOL, DE ELECCIO *de eſcriuà.*

iiij EN la forma deſus dita ſia feta eleccio de eſcriuà, empero inſtāt aço: que en la eleccio de eſcriuà ſia feta nominacio de notaris publichs, e no de altres: com al dit offici de eſcriuà vullam, pronunciam, e declaram que ſia de aci auant notari publich, e no altre.

¶CAPITOL, EN QVINA FORMA *ſia feta eleccio dels tres ſobreſtants.*

v VOlem en aprea que en lo dia que ſera feta eleccio de tres ſobreſtants, los officis dels quals dejus ſon declarats: la qual eleccio ſia feta per los Iurats, Obrers, e Racional en la forma ſeguent: ço es, que ſien

sien eletes dotze persones, vn per cascuna Parrochia los noms dels quals sien mesos en dotze albarans, es a saber, vn nom en vn albara e cascun dels dits albarans sia mes en vn redoli de cera de vn pes, color, e forma. e tots los dits dotze albarans sien mesos en vn baci de aygua, e aquells sien mesclats de vn baci en altre dues o tres vegades e feta la dita mescla, vn infant de poca edat, qui no veja los dits redolins, prenga tres de aquells, e pose aquells en mans dels dits Obrers, e aqlles tres persones, los noms de les quals serà atrobats en los dits redolins, hajen los dits tres officis, ço es, la hu lo offici de rebre lo reble, laltra lo offici de rebre la arena, e tenir en custodia e guardà la manobra, ferramenta, e pertret de la obra, e les claus de aquella e laltra de girar, e metre laygua en los valls vells, e tenir aquells en condret, segons es acostumat. Haja encara cura de fer tenir en condret los abeuradors de la dita ciutat.

CAPITOL, EN QVINA FORMA *los officials elets en la dita obra, debuen fer e prestar lo sagrament que son tenguts.*

E Feta la dita eleccio, los qui seran elegits, e creats en offici de Sotsobrer, escriua, rebedor de reble, rebedor de arena, e tenidor de claus, e de la manobra, e del que te en cura los valls vells, e los abeuradors, ans que administren, n vsen en lo dit offici, hajen a fer en poder, e ma dels obrers lo sagrament infra seguent, sobre los sants Euangelis, per ells corporalment tocats: Yo aytal elet en aytal offici en lany present, jur per Deu, e per los seus sants quatre Euangelis, per les mies mans corporalment tocats, que vsare del dit offici be y lealmēt, a vtilitar, e profit de la cosa publica, e de la obra, e no fare, ni cometre, ni consentire fer, o cometre algun frau sobre la dita obra, o administracio de aquella, ans de continent que conexere, o justament me sospitare que per algu dels officials de la obra, o per qualque altra persona de qualseuol ley, o condicio sia comesa, fera, assajada, o atemptada ler alguna frau en damnatge de la cosa publica, o de la dita obra, aquella clarament denūciare als Obrers e de aço nom estare per amor, paor, do, seruioy, o rancor, o qualseuol altra raho, o ocasio. E no res menys seruare la sentencia arbitral promulgada en lany de la Natiuitat de nostre Senyor Deu M. cccc. sis, a quatre dies del mes de Agost, en tant com aquella sesguarda a mon offici axim ajut Deu, e los seus Euangelis. Lo

qual fagrament fet als dits officials, o a cascun dells, los damunt dits obrers facen legir, e declarar la present nostra sentencia. E no res menys facen fer de aquella dos trellats la vn dels quals donen al Sotsobrer, e laltre donen al escriua, per tal que sapien les coses en aquella contengudes, tant com se esguarden a lur offici, de aquella no puxen allegar ignorancia.

¶ CAPITOL, DE LES VENDES dels Capitols, per qui debuen esser fetes.

vij MEs auant pronunciam, sentenciam, arbitram, e declaram, que los obrers que seran per temps, facen les vendes dels Capitols que a la dita obra se pertanyen, e hajen rebre a lur cartech sufficients, e bastants seguretats dels compradors dels dits Capitols per les dites compres: les quals vendes, e seguretats hajen esser rebudes ab lo escriuà de la Sala, e Consell de la dita ciutat qui per temps serà: empero a les dites vendes quant se hajen a fer, los dits obrers hajen apellar, o fer apellar los Iurats de la dita ciutat, si esser hi voldran.

¶ CAPITOL, QVANTES PERSONES debuen estar en la taula del Almodi, per lo Capitol dels dotze diners.

viij ECom diuerses vegades se esdeuinga, quel Capitol dels xviij. diners per cafiz de forment, e lo Capitol dels dotze diners, qui a present se leuen per la dita obra, no venen en vn collidor mateix, ans venen en diuersos compradors: los quals Capitols se leuen de present en vna taula mateixa dins lo Almodi de la ciutat, e per vns collidors mateixos E si vengut en dupte quants homens, o collidors en la dita taula hi dehuen tenir cascuns dels compradors dels dits Capitols: per tant haguda consideracio de ço que es just, e rahonable: pronunciam, sentenciam, arbitram, e declaram, que de aci auant lo comprador del Capitol dels xviij. diners puxa tenir en la dita taula tres homens, o collidors, e no pus. E lo comprador del Capitol que pertanyga a la dita obra, hi puxa tenir dos collidors, e no pus E aço mateix sia obseruat, e hajen a fer los compradors del any present, e de aci auant.

¶ CAPITOL, QVE SOBRE LA DITA *obra no puxa esser fet carregament de censal, o violari, sino en certa forma.*

viiij PRouehim mes auant, sentenciam, declaram, e arbitram, que de açi auant los Obrers per si, o ab los Iurats, e Sotsobrer, nels Iurats per si, o ab los dits Obrers, o Sotsobrer, o alcun, o alcuns de aquells no puxen fer venda, o carregament de censal, o censals sobre la dita obra, o en altra manera obligar aquella. Mas quant se esdeuendra que la dita obra haura mester carregar censals, o en altra manera per hauer diners se haura de obligar, ladonchs haja esser seruada la forma seguent ço es, quel Obrer qui sera per la Esglesia, e per les persones Eclesiastiques, notifique, e denuncie aço a la dita Esglesia, o persones Eclesiastiques, ço es Bisbe de Valencia, e Capitol de la Seu de Valencia, e als exempts qui presents seran en la dita ciutat. Axi mateix lo dit Obrer qui sera per los Cauallers, e homens de paratge, haja e aço a notificar als dits Cauallers, e homens de paratge qui presents seran en la ciutat, e al Syndich de aquells. E axi mateix lo Obrer qui sera per la ciutat, haja aço notificar als Iurats, Racional, e Syndich, e Consell de la dita ciutat. E ladonchs si a la dita Esglesia, e persones Eclesiastiques sera ben vist quel dit carregament, o venda de censal, o altra obligacio sobre la dita obra se deja fer. E axi mateix sera ben vist als dits Cauallers, e homens de paratge. E axi mateix sera ben vist als dits Iurats, Racional, Syndich, e Consell, ladonchs les dites persones Eclesiastiques diputen de si tres persones: E los dits Cauallers, e homens de paratge ne diputen de si altres tres. E ladonch los dits Obrers, Iurats, e Racional, e Syndich, e les prop dites persones sis diputades hajen concordantment tot lo dit carregament, e obligacio en nom de la obra, e no en altra forma, sino en la desus dita, la dita obra, o Administradors de aquella no puxen fer venda, o carregament de censal, ni puixa la dita obra esser en altra manera obligada. E si lo contrari sera fet, sia nulle, e de nulla efficacia, e valor.

¶ CAPITOL, PER QVINA FORMA, *e ab concordia de quals persones se hajen a fer les obres.*

x COnseguentment pronunciam, declaram, e arbitram, que la obra, o obres que de açi auant se faran, es dehuen fer en los murs, valls,

ponts, mares, e altres coses necessaries a la dita ciutat, e pertanyents als dits obrers, se hajen a fer de e ab concordia dels Iurats, Racional, e obrers, o major part de aquells: en la qual concordia haja esser concordia dels dos obrers, e no en altra manera.

❡CAPITOL, QVE NOS PVXA PAGAR *pecunia alguna de la obra desus dita, per guarda de la ciutat.*

xj ENcara pronunciam, sentẽciam, e declaram, quels dits obrers, e sotsobrer, o altres qualsseuol persones no puxen pagar, bestraure, e distribuyr les pecunies, e bens pertanyents a les dites obres de murs, e valls, per raho de la guarda dela dita ciutat, o per qualsseuol casos, vsos e necessitats que poguessen saber guarda de la dita ciutat, si donchs appellats los dits obrers no ere concordat per aquells, o la major part de aquells ensemps ab los Iurats de la ciutat de Valencia, axi empero que en totes cas hi haje cõcordia almenys dels dos obrers: e nos puxa fer en altra manera.

❡CAPITOL; COM LO SOTSOBRER *quina forma deu seruar en la cals de la dita obra.*

xij AXi mateix pronunciam, sentenciam, volem, manam, e arbitram que lo Sotsobrer, o altri per ell, no puxe comprar, e pendre, sino la cals que haura menester a obs de la dita obra e no puxe vendre, prestar, ne dexar pendre a alguna persona de la dita cals al for que la comprara, ne en altra manera. E que dels albarans que fara no prengue salari algu. E aço sia compres en lo jurament que faran.

❡CAPITOL, QVE LO SOTSOBRER, *no puxa res comprar a obs de la obra, sino present lo escriuà de la dita obra.*

xiij SEntenciam encara, pronunciam, e declaram, per euitar los fraus que porien esser fets, e comesos per lo Sotsobrer, e o la administracio de la dita obra que de aci auant lo Sotsobrer qui es, o per temps sera de la dita obra, no puxe comprar pedres, reble, cals, arena, fusts, o altres qualseuol

feuol coses a obs de la dita obra, sino present, veent, e sabét lo escriuà de la dita obra. E no res menys de tot ço, e quant comprara lo dit Sotsobrer que munte mes de vint sous, haja a rebre lo dit escriuà de aquella compra carta publica: mas si montara solament vint sous, e no pus, la donchs no haja rebre de necessitat carta publica, mas escriga u en son libre de sos comptes.

¶CAPITOL, COM DEV ESSER *rebut lo algeps comprat per obs de la dita obra.*

xiiij MEs encara volem, e arbitram per euitar los dits fraus, que lo algeps que de aci auant sera comprat per obs de la dita obra, sie rebut en la casa de la ferramenta, o en altre loch hon sera menester, o necessari, a pes, o mesura de cafiz, e mig cafiz, no contrastant que sie mesurat per lo venedor.

¶CAPITOL, QVE ALGV SALARIAT, *o official de la dita obra no puxa tenir besties sues propries, ne homens a loguer a obs de aquella dita obra.*

xv NO res menys pronunciam, e arbitram, quels Obrers, e Sotsobrer, escriua, sobrestants, ne altres salariats de les dites obres, no puxen tenir besties lurs propries per tirar algun pertret a la dita obra, ne homens forros a loguer, o salari de la dita obra: pero en aço no sien entesos los macips que los mestres han acostumat tenir en lurs cases. E que los desus dits nos puxen seruir en sos fets propris de les ferramentes, paules, cabaços, fusta, ne de alguns altres pertrets de la dita obra, e a aquella pertanyents; com tan solament volem que serueixquen a obs de la dita obra, e no de alguna altra persona. E si lo contrari de les dites coses, o alguna de aquelles sera fet, per cascuna vegada lo contrafahent encorrega en pena de vint sous, aplicadors a la dita obra.

¶CAPITOL, QVE LO SOTSOBRER *no puxa fer pagament algu, sino present, e veent lo escriuà de la dita obra.*

xvj EAxi mateix lo dit Sotsobrer no puga fer alguns pagaments, o solucions per algunes coses que sien estades comprades a obs de la dita obra, sino present, veent, e sabent lo dit escriuà: lo qual escriuà haja fet apoca del dit pagament, si la quātitat sera de vint sous, e de aqui en sus la qual apoca sie feta per aquestes paraules, o semblants: *In præsentia mei notarij, & testium, &c.* Mas si la quantitat de ques fara lo dit pagament sera de menys de vint sous, ladonchs no sia necessari que sie rebuda apoca, mas lo dit escriuà hajau escriure, e cōtinuar en son libre dels comptes. E si lo dit Sotsobrer fara algun pagament no present, veent, e sabent lo dit escriuà, lo dit pagament no li sia, ni puxa esser rebut en compte. E açò mateix sia si lo dit pagament fet, present lo dit escriuà, per lo dit Sotsobrer no era rebuda apoca, e no era continuar en lo libre per lo escriuà cascu en son cas, segons dit es desus. Car en cascu dels dits casos volem, e pronunciam, que no li puxa esser rebut lo dit pagament en compte.

CAPITOL: EN QUINES HORES
lo escriuà deu esser a les obres.

xvij ITem sentenciam, pronunciam, e declaram, que cascun dia ques fara faena en la dita obra, lo dit escriuà haja anar per lo mati, per regonexer, e metre en escrits tots aquells qui obraran en la dita obra. E axi mateix en lo vespre de cascun dia lo dit escriuà haja anar a la dita obra, e haja esser present en lo pagamēt ques fara als mestres, jornalers, o qualsevol persones que hajen fet faena, o obrat en dita obra. En axi que no puxa esser fet pagament sino a aquelles persones que per lo mati foren atrobades en la obra per lo dit escriuà, escrites per aquell: e si lo contrari sera feyt, que aquell pagament no sia rebut en compte. E axi mateix si lo dit Sotsobrer peruētura en absencia del dit escriuà fara algun pagamēt a mestres, jornalers, o qualsque persones que hajen obrat, o fet faena en la dita obra, que aquell pagament no sia rebut en compte.

CAPITOL, DE CERTS ACTES
que lo dit escriuà es tengut fer segons forma del capitol.

xviij PRonunciam encara, sentenciam, e declaram, que cascun dia ques fara faena en la dita obra, en lo vespre lo dit escriuà haja esser present en

la dita

la dita obra: e sia tengut de hauer relacio del pesador del reble, e rebedor de arena, de tot ço e quant haura rebut en aquell dia: les quals coses axi rebudes, haja veure presencialment lo dit escriuà. E axi mateix haja hauer relacio del Sotsobrer de la cals, fusta, pedres, e qualsseuol altres materials q̄ en aquell dia haja reburs a obs de la dita obra. e aquells haje veure presencialment lo dit escriuà. e totes les damunt dites coses, e materials rebuts per los desus dits, haje escriure, e continuar lo dit escriua eo son libre dels comptes. E en los pagameots, o solucions quel dit Sotsobrer fara a qualseuol persones que hajen venut reble, cals, arena, fusta, ferramenta, cordes, cabaços, o qualsseuol altres materials a obs de la dita obra, haja esser present, veent, e sabent lo dit escriuà: e haja a rebre apoca, segōs que ja desus es dit aço ajustat, quel dit escriuà anse primerameot que reba la dita apoca, haja a veure, e regooexer lo libre dels comptes, per veure, e saber si la dita quantitat es deguda e no res menys reha sagrament de aquell a quis dira esser deguda la dita quantitat, per lo qual jure a Deu, e als sants quatre Euangelis per les mans de aquell corporalment tocats, que la dita quantitat li es deguda verdaderament sens algun frau.

CAPITOL, COM LO SOTSOBRER, *e escriuà cascun Dissapte debuen liurar lo compte de aquella setmana al Racional.*

xix MEs auant pronunciam, sentenciam, e declaram, que cascun Dissapte lo sotsobrer, e escriuà hajen liurar los comptes de aquella setmana al Racional de la dita ciutat, segons es acostumat: lo qual Racional baja veure, legir, e regoneixer aquells. E no res menys haja mostrar aq̄lls als obrers qui ladochs seran, sils volran veure, legir, e regoneixer aq̄lls. E en la fi del any lo dit Sotsobrer present en tots aquells, entreuenint lo dit escriuà, haja rebre compte, e raho de les rebudes, dates, e despeses per ells fetes, e de tota la administracio que haura tenguda de la dita obra, als Obrers, e Racional concordantment, e no en altra manera, de la ciutat qui per temps seran. E los dits Obrers, e Racional concordantmēt, e no en altra manera, hajen poder de diffinir, e absoldre lo dit Sotsobrer, sils merits dels comptes ho requeriran.

CAPITOL, COM LES OBRES DELS *camins son a carrech del Sotsobrer, e escriuà en certa forma.*

xx ITem pronunciam, sentenciam, e declaram, que de aci auant no sia mes elegit, o creat algun official per raho de les obres de camins: mas aquells sien a cura, solicitut, e carrech dels dits elets Sotsobrer, e escriuà. En axi empero, que aquella obra no puixa esser feta, ni en aquella puixa en res esser enantat: si ja primerament no es regonegut per los obrers, e dos dels dits Iurats, los quals hajen enantar a veure lo loch hon se deu fer la dita obra, e veure, e regonexer aquell: la qual vista, e regonexença feta, si los dits dos Iurats, e tres obrers delliberaran la obra esser faedora, manaran al dit Sotsobrer enante, e procehixca fer la dita obra, segons lo manament a ell fet per los dits dos Iurats, e Obrers. E açò sie entres pus la dita obra costas mes de vint florins; car si era de menor cost, volem, e diem, que sie a carrech, e conexença del Sotsobrer, e escriuà: lo qual escriuà sia tengut a anar cascun dia per lo mati al loch hon se fara la dita obra, o obres, e veure, e regonexer quants obrers, o manobres seran en aquella. E axi mateix sia present al pagamēt quels fara cascun vespre als dits obrers.

¶ CAPITOL, SI ALGVN OFFICIAL de la dita obra comet frau, a que es tengut.

xxj MEs per esquiuar los fraus ques porien cometre en semblants obres extraordinaries particulars, pronunciam, sentenciam, e declaram, que sil Sotsobrer, o escriuà, o altre dels dits officials fara, o cometra algun frau en la dita obra, eo ipso encorrega en pena de la dobla de tots los damnatges, messions, e interessos, que per raho del dit frau la dita obra haura encorregut: la qual pena sia partida en la forma seguent: ço es, que les dites dos parts sien de la obra, e la tercera del acusador, e denunciador: volents, prouehints, que de continent que sera conuengut del dit frau, haguda informacio per lo Racional de la ciutat, apres per los obrers sera certificat del dit frau, lo Iusticia Ciuil de la dita ciutat faça execucio en sos bens per la dita pena en la forma acostumada: e cascu dels dits officials ans que vse del dit offici, fet per ell lo sagrament desus contengut, se haja obligar en poder de aquells qui hauran elegit, e del escriuà de la Sala a la dita pena, en la forma sobredita. E no res menys (vltra lo sagrament que fara) se haja obligar, e prometre que vltra lo salari ordinari, per raho del offici de sus a ell taxat, no rebra algun emolument, ni prometença de aquell emolument. E si u fara, que vol encorrer en pena de la dobla, segons desus es contengut. En los quals

quals sia procehit, e enantat, e feta execucio, segons que desus es dit en los cometents frau. E no res menys sia priuat del offici ipso facto, e la dita pena ordenada desus contra los cometents frau, e contra los rebents emoluments, e prometença de aquell, aytal loch en los obrers, e cascu de aquells.

¶CAPITOL, DELS SALARIS DELS officials de la dita obra.

xxi E Per tal que de aci auant no puxa esser fet dupte dels salaris dels obrers, e dels altres officials de la dita obra, volent prouehir a cascun dels dits officis, segons los treballs Pronunciam, sentenciam, declaram, e arbitram, que de aci auant cascu dels obrers per salari de son offici de tot lany, haja Sis cents sous de reals de Valencia e no puxa hauer pus; Item lo Sotsobrer haja per salari de son offici de tot lany Mil e cinch cents sous Empero que haja a tenir caualcadura pera tot lany. Item lo escriuà haja per salari de son offici de tot lany Mil e cinch cents sous, e no puxa hauer pus, e haja axi mateix caualcadura propria tot lany. E haja a rebre, e fer franques qualsseuol cartes publiques, cauteles, e totes altres escriptures faents per la dita obra, e administracio de aqlla. Item los rebedors del reble, e de la arena, haja cascu per salari de son offici de tot lany Cinch cents sous. Item lo qui girara, e metra laygua en los valls vells, e tendra aquells en condret, haja per salari de son offici de tot layn Dosçents sous. E vltra aquells haja en lo dit any sexanta sis sous pera vna cota, o roba, segons se ha acostumat. E los dits salaris sien axi certs, que alcun dels damunt dits no puxa hauer pus, ni sobre açò puxa esser dispensat en lo contrari, encara ques allegas q̃ algun dels dits officials hagues treballat mes que nos pertanyia a son offici, ni per alguna altra excogitada manera ques pogues dir, o allegar. E si vltra lo dit salari, segons desus es taxat, alguns dels dits officials rebran major salari que aquell, no sia pres en cõpte. E los damunt dits salaris taxats q̃ desus es contengut, sien pagats de les pecunies pertanyents a la dita obra.

¶CAPITOL, QUE ALS MESTRES de la dita obra no puxa esser feta gracia vltra lur salari.

xxii I tem que el mestre, o mestres de la dita obra, axi piquer, com altres sien, e se hajen a tenir per contents de lurs salaris, o estalls ja acostumats,

gnats a ells donats per cascun dia: e vltra aquells no puxe esser feta gracia alguna de la pecunia, o diners de la dita obra per alguna excogitada manera, ne puxa esser dispensat, e si u era, que no sia rebut en compte.

CAPITOL, DELS OFFICIALS QUE foren nomenats en lany que la present sentencia se donà.

xxiiij Item per bon expedient pronunciam, sentenciam, e declaram, quel Sotsobrer elegit per los Obrers en lo present any, ço es en Lop de Lexta, e lo elegit per los Iurats, ço es en Berenguer Fabra, de les eleccions dels quals es estat debat entre los dits Iurats e Obrers, romanguen aquest any ensemps en lo dit offici de Sotsobrer sens derogacio empero de les coses desus prouehides, sentenciades, e ordenades. E axi matex volem, e declaram que en lo present any sien escriuans de la dita obra en Franch Ferri, e en Matheu Blanch notaris: losquals Sotsobrers e escriuans sien tenguts fer los juraments desus contenguts. E los quals sotsobrers e escriuans del any present no hajen salari per enguany sino cinquanta florins cascu: e aço sie obseruat per aquest any per bon expedient, mas en los anys esdeuenidors, en la eleccio, e creacio dels dits officis, e dels altres, e salaris de aquells, sia obseruat segons desus hauem ja prouehit, ordenat, declarat, e arbitrat.

CAPITOL, DEL COMPRADOR DEL Capitol del any de la promulgacio de la present sentencia, que collia los emoluments del dit Capitol.

xxv Item mes auant prouehim, sentenciam, declaram, e arbitram, quel comprador del Capitol, ço es, en Ioan Nauarro, qui ha comprat dels dits obrers, reba, e culla sens contrast de alguna persona los dits emoluments del dit Capitol, axi per lo temps passat, com per lo temps esdeuenidor, segons forma, e per lo temps dels contractes fets entre ell, e los dits obrers, no obstants qualsseuol empares, inhibicions, o manaments fets a instancia dels dits Iurats, o de qualsseuol altres persones: los quals, e les quals ab la present reuocam tant com fer podem: e manam als dits honorables Iurats, e qualseuol dells, que aquells facen reuocar, e annullar.

CAPI-

¶CAPITOL, QVE LES DESPESES, *e salaris se hajen a pagar de la dita obra,*

xxvj E Prouehim mes encara, sentenciam, declaram, e arbitram; que les despeses fetes, e faedores, axi per salaris, com altres, per cascunes de les parts, per ocasio dels pleyts, e debats ara nouellamēt entre elles moguts, sien comptades a la dita obra, e sien pagades, e satisfetes dels bens de aquelles.

¶CAPITOL, DECLARANT QVALS *dels obrers hajen a fer concordantment algun acte,*

xxvij E Com los arbitres elets per part de la Esglesia, ab altre compromes que pochs dies soo passats es espirat, no hajen volgut concordar, ans hajen romput ab oosaltres, solament per vn Capitol que demanauen, que per los dits arbitres fos pronunciat, e sentenciat que a la dita Esglesia fos saluat tot aquell dret que li pertaoyia enans de la present sentencia arbitral en lo contribuyr en obra de murs y valls, ne que per la dita sentencia fos pus obligada, e tenguda que era ans de la promulgacio de aquella, ans tot lur dret li romangues saluo, e illes, la dita sentencia no contrastant. E attes que la dita ciutat ha ja en clar que los dits clergues, e religiosos de la dita Esglesia son tenguts contribuyr, e metre de ço de lur en les dites obres de murs e valls, e en los altres casos contenguts en lo fur, tota excusacio remoguda, posat en rubrica de department de les coses: e per la dita raho los arbittes elets per part de la dita ciutat no han volgut pronunciar lo dit saluameot axi com no deuen. Per tal considerades les dites coses: pronunciam, senten-ciam, e declaram, que la hon es dit en los Capitols de la present sentencia arbitral, que los tres obrers concordantment, o los dos hajen a fer qualque acte, segons que en aquells es declarat: allo volem que sia entes, si la dita Esglesia, o persones Eclesiastiques volran concordar que la dita senrēcia pas sens lo dit saluament: en altra maoera que allo puxen fer los dits obrers, ço es lo obrer quey sera per la ciutat, e lo obrer quey sera per los cauallers, e homens de paratge.

E totes les damunt dites coses, e sengles, pronunciam, declaram, arbitram, e sentenciam, singula singulis refereodo, e manam per cascuna de les dites parts esser seruades, e tengudes, sots la pena en lo dit compromis appolada,

E no

E no res menys porrogam lo temps del present compromes de aci a vn any primer vinent, comptador del dia de la promulgacio de la present nostra sentēcia arbitral auant e dins lo dit tēps de vn any retenim poder a nosaltres que puxam la dita sentencia corregir, interpretar, millorar, tolre, euadir, o en tot, o en partida aqlla mutar. Donada, e publicada fon la present sentencia arbitral en la Sala del Consell de la ciutat de Valencia, per tots nosaltres dits arbitres arbitradors, e amigables cōposadors, dins la cambra pintada, apellada del Consell segret, en lo dia de Dimecres, ques comptaua a iiij. del mes de Agost, del any de la Natiuitat de nostre Senyor M.cccc. vj. Signals de nosaltres dits en Berenguer de Vilaragut, en Ioan pardo, en Ioan de Torragrosa, en Pere Ioan, en Pere Cathala, en Berthomeu Sist, en Frances Blanch, en Ioan Ferrando arbitres arbitradors, e amigables composadors damunt dits, qui la dita sentēcia arbitral en aquests escrits donam, loam, e promulgam.

Presents testimonis foren a la dacio, e publicacio de la dita sentencia arbitral appellats, e pregats lo discret en Iachme de Cobliure preuere Vicari de la vila de Xerica, en Iachme Ferrer corredor, Vicent Gil, e en Berthomeu de Calatayu verguers dels honorables Iurats de Valencia, e en Guillem de Sellma Escuder ciutadans de Valencia.

Dissapte a xiiij. de Giner del any M.cccc.xviiij ans de la eleccio feta en aquest dia de Sotsobrer, e escriuà de la dita obra, foren publicats los Capitols infra seguents per los honorables en Iachme Despla notari, escriuà de la Sala, prout sequuntur.

En aquest mateix dia de Dissapte, e abans de la damunt dita eleccio faedora, foren reguneguts, lests, e apurats entre los dits honorables Iurats, e Racional, e Syndich, e Obrers de murs, e valls de la dita Ciutat, e haguts per bons, e profitosos a les dites obres los Capitols dauall insets e perço fonch manat a mi Iachme Despla notari, escriuà del Consell de la dita ciutat, que aquells continuas en lo libre de Consells de la dita ciutat: e que aquells loauen, e aprobauen, e fermauen, e volien, e ordenauen esser tenguts, e seruats per si, e per tots los officials, e menistres de les dites obres, e son del tenor seguent,

CAPI-

¶ CAPITOL, QUE LA SITIADA *sia en lo Archiu del Racional.*

PRimo es ordenat, que dos dies de cascuna setmana, ço es, Dimarts, e Diuendres (e si seran feriats, q̃ a cascun succehixca lo no feriat) los Obrers que ara son, eo per auant seran, sien tenguts venir al Archiu del Rational de la dita ciutat, e aqui hajen estar per espay de dues hores poch mes, o menys, per entendre en los fets e negocis de la dita obra, si donchs no seran fora la dita ciutat per mirar a obs de camins, o per altres fets de aquella e que en cascun dels dits dies fos lo Racional, o la hu dels del seu offici, hajen esser, e entẽdre en les dites obres ab los dits Obrers. E si perventura personalment esser noy poran per just impediment, hajen cascun dells substituhir altres persones idonees, q̃ en loch de aquells facen, y entenguen continuament en los dits fets: e aço sien tenguts jurar cascun any en lo principi de lur anyada, la primera setmana de Març.

Item que los dits Obrers per tot lur forç entendran en fer reduhir los censals, e interessos que la dita obra fa a xv. lo miller, e que de aq̃lls que la dita reduccio fer no voldran, faran quitament.

Item que lo Racional qui ara es, o per auãt sera, cascun any sien dats a mesio de la obra los censals que la dita obra fa, o fara al Sotsobrer: lo qual Sotsobrer jure q̃ pagara tots aquells entegrament que en la dita sua anyada recauran.

Item que lo dit Sotsobrer no gos pagar, ne anticipar salari algu dels salariats ordinaris de la dita obra, sino de quatre en quatre mesos, e aquells ja finits e passats, medio juramento.

Encara mes es ordenat, que lo dit Sotsobrer (no contrastant lo capitol prop dit) no gos donar salari algu al escriuà de la dita obra, passats los dits quatre mesos, si donchs lo dit escriuà no li restituheix ans de pagar totes les cauteles faents per lo compte del dit Sotsobrer, per les dites quatre mesades. E aço sia entes en les altres terces del any damunt dit, sots lo dit jurament.

Item que cascun Sotsobrer dins de tres mesos, finit son any, sia tengut liurar al Racional de la ciutat lo compte de la administracio que haura tenguda de la dita obra en la sua anyada, ab totes ses cauteles, sots pena de perdre lo salari, ne li puxa esser admes en compte faent lo contrari.

Item com alguns anys passats sia estada feta assignacio de aquells

deu milia e trenta y huit sous, que los lochs fora contribucio paguen en ajuda de les dites obres: ordenam que de aci auant asignacio no puxa esser feta, ans aquells haja, e deja hauer lo dit Sotsobrer, a fer de aquells pagament en los fets, e negocis de la obra.

E com sia coosonant a raho, que pecunia, o diners de la obra sien conuertits en los fets e negocis de aquella, e per toldre oportunitat de fer lo contrari, volem, e ordenam, que los pagaments que lo dit Sotsobrer fara, haja a fer en mooeda comptant realment de feyt, e no en alguna taula de cambi, faent dieta, ni en altra manera en aquella, sots la dita pena de perjur, &c.

E per esquiuar que alguns no presumeixquen per giny del dit Sotsobrer, o altra qualseuol persona fermar apoques, o altres cauteles a aquell, de les quantitats quels seran degudes. volem, e ordenam, que lo dit escriuà no gos rebre aquelles cautela, o cauteles, si realment no veu pagar aquelles complidament, o la moneda presta per pagar: e que lo dit Sotsobrer no fara, ni permetra aquelles esser fermades, o rebudes, si doncbs de present no pagara, o almenys dins vn jornà tal apres que la cautela li sera fermada, sots la pena desus.

Los quals Capitols publicats, los damunt dits senyors de Iurats, e Racional, e obrers de murs e valls, requeriren a mi Iachme Despla notari, escriua dels honorables Iurats, e Consell de la ciutat, que aquells continuas en lo libre de consells de la ciutat, sots lo dit calendari de catorze de Iauer del any mil quatrecents y denou, ahon son largament continuats.

SVMRI DE LES TRES SENTENCIES promulgades entre la ciutat de Valencia, y la fabrica de murs e valls, rebudes per lo escriuà de la Sala, e registrades en lo libre de la sentencia arbitral de dita fabrica.

AB la primera sentencia publicada a cinch de Març, any mil cinch cents sexanta nou; a consell de miser Pere Benauent, y miser Sanç Ioan de Aguirre Doctors en cascun dret, se declara lo seguent.

Primo, que les despeses de les presons, forques, ni accessories a aquelles, no se esguarden a la fabrica de murs, e valls.

Item que les despeses y adops dels camins reals toquen a la fabrica de murs, e valls.

Item

Item quẽ la colacio de la festa de S. Dionis, se deu donar als officials, e persones que entenen en la administracio de dita fabrica solament, e no a altres alguns.

Item que les despeses de les vengudes de Reys, y Princeps, e presents, e donatius, toquen a dita fabrica.

Item que les despeses de les justes y canyes, professons, y conseruacio de la ballesteria, no toquen a la dita fabrica.

Item que los manaments dels portalers (en respecte de les penyores dels portals) se demanen al Batle general de Valencia.

Item q̃ les despeses y municions del Baluart, nos facen de diners de dita fabrica, sino ab assentiment dels tres, o dos dels obrers de aquella.

Item q̃ les despeses, y adops del riu, toquen a pagar a la dita fabrica.

Item lo salari del Rellonger, ni despeses del rellonge, no toquen a la dita fabrica, sino a Valencia.

Item que les despeses dels portals, y estatges dels portalers, toquen a la dita fabrica.

AB la segona sentencia, donada a consell de miser Marti Pons de Castellui, y miser Ghristophol Pellicer Doctors, a dos de Setembre Any Mil cinchcents setanta, se declara lo seguent.

Primo, que reuoquen en lo declarat en respecte de la colacio de sant Dionys, com no se haja tractat sino de lexes, manant en dit capitol instituhir lo article.

Item en tots los altres capitols confermen dita primera sentencia.

AB la tercera sentencia, donada a consell de miser Hierony Arrufart, y miser Frances Tarrega Doctors, a dos de Març Any Mil cinchcents setanta hu, se declara lo seguent.

Primo, que la fabrica no deu cõtribuhir en los gastos de les presons, forques, ballesteria, renchs, justes, canyes, alcanaies, ni bous, sino en les festes de les vengudes de Reys, Princeps, descendents de la M. Real.

Item q̃ a la fabrica toca la conseruacio, y despeses dels camins reals, y del riu, iuxta forma del capitol xx. y en respecte del baluart del Grau se deu guardar la orde del onze capitol de la sentencia arbitral.

Item quant a les despeses del rrellonge, se deu estar a la concordia feta entre lo nunc Reuerẽdissimo Bisbe, y Capitol de Valencia, Iurats, y Obrers de murs y valls, rebuda per Luys Prats, a vint y hu de Febrer, Any Mil quatrecents y dihuit.

Item

Item que la despesa de les estancies dels portalers, toca a la dita fabrica empero lo que respecta a les penyores dels portals, se deu demanar dauant lo Batle general.

Item que la colacio, y lumenaria de sant Dionys, se deu fer a despeses de la dita fabrica, ab que se reparteixca en los Iurats, Obrers, y persones que serueixen en la administracio de dita fabrica, y exercici de les obres, y coses tocants a aquella encarregant les conciencies de dits Iurats, e Obrers, que dita colacio sia moderada, y no excessiua.

Die xx. mensis Maij Annó à Nat. Dñi M. DC. xxxj.

Vicent de Gasche generos Iurat en cap per los Caualers de la present ciutat de Valēcia, Iaume Castello y Peña preuere Canōge de la Seu de dita ciutat Obrer de dita fabrica de murs y valls per la bras Eclesiastich, Miquel Geroni Pauesi Ciutada Iurat en cap dels Ciutadans de dita ciutat, Pelegri Catala de Valeriola generos Obrer de dita fabrica per lo bras Militar, Iusep del Olmo Caualler, Geroni Andreu, Ioan Luch Tuars, Luys Ambros Palamcino Ciutadās Iurats de dita ciutat, Lo Doctor Marti Bellmont Canonge de la Seu de Valencia subdelegat per don Leonardo de Borja Capiscol y Canonge de dita Seu per lo Capitol de aquella, Antoni Panes ciutada Obrer de dita fabrica per lo bras Real, Pere Rodriga ciutada Racional, y Thomas de Cas ciutada Syndich de dita ciutat, tots ajustats en lo Archiu de dit Racional, tenint sitiada, Prouehiren, que attes que cascun any se acostuma donar a cascu dels Obrers, Sotsobrer, y Escriuà de la fabrica vn trellat de les sentencies donades sobre los negocis de dita fabrica, los quals fan molta despesa a dita fabrica: lo que se euitara ab que aquelles se imprimixquen. Perço prouehixen, que dites sentencies sien impresides en la quantitat que parexera a dits senyors Iurats, y Obrers.

Basilius Garces Not. Scriba fabricæ murorum, & vallium dictæ ciuitatis, de præmissis fidem facio manu propria.

Estampada en Valencia, en casa de Ioan Batiste Marçal Estampador de la dita ciutat, junt a S. Marti.
M. DC. XXXI.

Ioan de Aguirre Doctors en cascun dret, se declara lo seguent.

Primo, que les despeses de les presons, forques, ni accessories a aquelles, no se esguarden a la fabrica de murs, e valls

Item que les despeses y adopa dels camins reals toquen a la fabrica de murs e valls.

Item que la colacio de la festa de S. Dionys, se deu donar als officials, e persones que entenen en la administracio de dita fabrica solament, e no a altres alguns.

Item que les despeses de les vengudes de Reys, y Princeps, e presents, e donatius, toquen a dita fabrica.

Item que les despeses de les justes, y canyes, professons, y conseruacio de la ballesteria, no toquen a la dita fabrica.

Item que los manaments dels portalers (en respecte de les penyores dels portals) se demanen al Batle general de Valencia

Item que les despeses y municiós del Baluart, no s facen de diners de dita fabrica, sino ab assentiment dels tres, o dos dels obrers de aquella.

Item que les despeses, y adops del riu, toquen a pagar a la dita fabrica.

Item lo salari del Rellonger, ni despeses del rellonge, no toquen a la dita fabrica, sino a Valencia.

Item que les despeses dels portals, y estatges dels portalers, toquen a la dita fabrica.

AB la segona sentencia donada a consell de micer Marti Pons de Castellui, y micer Christophol Pellicer Doctors, a dos de Setembre Any Mil cinchcents setanta, se declara lo seguent.

Primo, que reuoquen en lo declarat en respecte de la colacio de sant Dionys, com no se haja tractat sino de lexes, manant en dit capitol instituhir lo article.

Item en tots los altres capitols confermen dita primera sentencia.

AB la tercera sentencia, donada a consell de micer Hierony Arrufat, y micer Frances Tarrega Doctors, a dos de Mars Any Mil cinchcents setanta hu, se declara lo seguent.

Primo, que la fabrica no deu côtribuyr en los gastos de les presons, forques, ballesteria, renchs, justes, canyes, alcanzies, ni bous, sino en les festes de les vengudes de Reys, Princeps, descendents de la M. Real.

Item q̃ la fabrica toca a la conseruacio, y despeses dels camins reals,

y del riu, iuxta forma del capitol xx. y en respecte del baluart del Grau se deu guardar la orde del onze capitol de la sentencia arbitral

Item quant a les despeses del relloge, se deu estar a la concordia feta entre lo nunc Reuerendissimo Bisbe, y Capitol de Valencia, Iurats, y obrers de murs y valls, rebuda per Luys Prats, a vint y hu de Febrer, Any Mil quatrecents y dihuit.

Item que la despesa de les estancies dels portalets, toca a la dita fabrica empero lo que respecta a les penyores dels portals, se deu demanar dauant lo Batle general.

Item que la colacio, y luminaria de sant Dionys, se deu fer a despeses de la dita fabrica, ab que se reparteixca en los Iurats, obrers, y persones que serueixen en la administracio de dita fabrica, y exercici de les obres y coses tocants a aquella: encarregant les conciencies de dits Iurats, e obrers, que dita colacio sia moderada, y no excessiua

Die xxviij. mensis Maij Anno à Nat. Domini M. DC. xviiij.

PEre Luis Almunia de Proxita generos Iurat en cap per los Caualers de la present ciutat de Valencia Marti Bellmont Canonge de la Seu dela dita ciutat Obrer de dita fabrica per lo bras Ecclesiastich Honorat Tora Ciutada Iurat en cap dels Ciutadans de dita ciutat. Don Vicent de Castellui Obrer de dita fabrica per lo bras Militar. Luch Nauarro caualler. Nicolau Pallares. Geroni Andreu. y Geroni Alfonso ciutadans Iurats de dita ciutat. Vicent Mosquefa ciutada Obrer per lo bras Real, y Syndich de dita ciutat. Geroni Bayarri ciutada Racional de dita ciutat, tots ajustats en lo Archiu de dit Racional, tenint sitiada, Prouehiren, que attes que cascun any se acostuma donar a cascu dels Obrers, Sotsobrer, y Escriua de la fabrica un trellat de les sentencies donades sobre los negocis de dita fabrica, los quals fan molta despesa à dita fabrica: lo qual se euitara ab que aquelles se imprimixquen. Perço prouehixen, que dites sentencies sien imprimides en la quantitat que parexera a dits senyors Iurats, y Obrers.

Philippus Alfonso Not. Scriba fabricæ Murorum & Vallium dictæ ciuitatis, de præmissis fidem facio manu propria.

Estampada en Valencia, en casa de Pere Patricio Mey
Impressor de la dita ciutat, junt a S. Martí.
M. DC. XIX.